

Judges

Hay Aat Ten Liblu

Hay Nangitudo' eten Liblu: mid mapto' ya hi Samuel.

Hay Nangitud'an Samuel eten Liblu: nan Hudyu.

Hay Pohdon nan Ngadan ten Liblun Ibaga: nan huhuwis unu nan munhumalya.

Hay Gutud hi Nangitud'anan ten Liblu: hidin numbattanan di 1075 B.C. hi engganah din 1035 B.C.

Hay Teman ten Liblu: hay nahayhaynod an na'at hinan Hudyud Canaan hidin nangipidwapidwaandan numbahol ay Apo Dios, ya hay inat Apo Dios an nannag ay didah nan numbino'ob'on an huwis ta badanganda dida ta mabaliwanda.

Hay Aptan ahan an Verses: Judg. 17:6; 21:25.

Hay Outline ten Liblu:

Hay DIMMALAT hi nannagan Apo Dios hinan munhumalyan didan Hudyu (1:1—3:6)

Hay HUHUWIS di nannagan Apo Dios hinan munhumalyan didan Hudyu (6:7—16:31)

Hi Othniel di ohan huwis an numpapto' ad Israel (3:7-11)

Hi Ehud di ohan huwis an numpapto' ad Israel (3:12-30)

Hi Shamgar di ohan huwis an numpapto' ad Israel (3:31)

Hi Deborah di ohan huwis an numpapto' ad Israel (4:1—5:31)

Hi Gideon di ohan huwis an numpapto' ad
 Israel (6:1—9:57)
 Hi Tola di ohan huwis an numpapto' ad Israel
 (10:1-2)
 Hi Jair di ohan huwis an numpapto' ad Israel
 (10:3-5)
 Hi Jephthah di ohan huwis an numpapto' ad
 Israel (10:6—12:7)
 Hi Ibzan di ohan huwis an numpapto' ad
 Israel (12:8-10)
 Hi Elon di ohan huwis an numpapto' ad Israel
 (12:11-12)
 Hi Abdon di ohan huwis an numpapto' ad
 Israel (12:13-15)
 Hi Samson di ohan huwis an numpapto' ad
 Israel (13:1—16:31)
 Hay NALPAHAN di nannagan Apo Dios hinan
 munhumalyan didan Hudyu (17:1—21:25).

Hay Nahayhaynod an Nangipangpanguluh nan Holag Israel

¹ Hidin nalpahan di natayan Joshua ya ni'hapit nan holag Israel ay Apo Dios, an inaliday, “Hay mahhun nin ay da'min himpangapuh umuy mangubat hinan iCanaan?”

² Ya tembal Apo Dios, ya inalinay, “Nan holag Judah di mahhun an umuy ti diday pangipahakupa' hinan numbabluyan di iCanaan.”

³ Ya nan tatagun holag Judah ya inalidah nan tulangdan holag Simeon di, “Mi'yali ayun da'mi ta umuy tu'uh nan nidat ay da'min babluy ta mum-babaddangan tu'un mamuhul hinan iCanaan! Ta nalpah ay ya binadanganmi da'yuh nan nidat hi pumbabluyanyu!” At numbaddangan nan holag

Judah hinan holag Simeon an namuhul hinan iCanaan.

⁴ Ya unat goh ginubat nan holag Judah nan iCanaan ya nan holag Periz ya nangabakon Apo Dios dida, ya hay uyap di numpatoydad Bezek ya himpuluy libun tindalu. ⁵ Ya hidid Bezek di nangah'upandan Adoni-Bezek hi nangubatandan hiya, ⁶ mu limmayaw hi Adoni-Bezek, at pindugda hiya, ya dempapda, ya pinultulanday am'ama"an di ngamayna ya hu'ina.

⁷ Ya inalin Adoni-Bezek di, “Napituday a'alih pinutuputula' di am'ama"an di ngamayda ya hu'ida ta diday puntamuo' an mun'um'umung hinan way magah hi hiluk di lamehaa'. Mu ad ugwan ya ten iballoh Apo Dios ay ha"iin din inat'un dida!” At inyuydah Adoni-Bezek ad Jerusalem, ya hidiy natayana.

Hay Nanakupan nan Holag Judah hi ad Jerusalem ya ad Hebron

⁸ Ginubat goh nan holag Judah di ad Jerusalem, at hinakupda, ya numpatoyda nan tatagu, ya pinuulanda nan babluy. ⁹ At immuyda goh ginubat nan himpampun an holag Canaan an bimmabluy hinan madinuntug, ya nan babluy hinan puun di duntug, ya nan mapulun an Negev an wah appit hi agwan hi un hagangon di buhu'an di algaw. ¹⁰ Ya immuyda goh ginubat nan himpampun an holag Canaan hidid Hebron an hay ngadanah din hopapna ya Kiriath Arba. Ya hidiy nangabakan-dah nan holag Sheshai, ya nan holag Ahiman, ya nan holag Talmi.

*Hay Nangabakan Othniel ad Debir
(Josh. 15:15-19)*

¹¹ At immuy goh nan holag Judah ad Debir (an hay ngadanah din hopapna ya Kiriath Sepher).

¹² Ya hi Caleb ya inalinay, “Ipiyahawa' nan babain imbaluy'un hi Aksah hinan lala'in umuy an mangubat ya mangabak ad Kiriath Sepher.” ¹³ Hi Othniel an hina' Kenaz an udidian Caleb di nangubat eden babluy, ya hinakupna, at indat Caleb nan imbaluynan hi Aksah ay hiya ta iyahawana.

¹⁴ Ya heden gutud di nun'ahawaanda ya hennag Othniel hi Aksah ta umuyna ibagay bonhonah payaw ay amana. At immuy hi Aksah ay amana. Ya unat goh limmahun hinan dongki ya hinanhanan amanay mahapulna. ¹⁵ Ya tembalnan inalinay, “Impabnohmu nan lutan mid danumna, at udmam ni' hinan obob!” At impabnoh Caleb nan obob hinan bagtuna ya ampna.

Hay Nangabakan nan A'apun da Judah ay Benjamin

¹⁶ Hidin akakan nan holag Judah ad Jericho an nido'lan di palma ya nitnud nan himpampun an holag Ken an holag aman din babain ahawan Moses an ay ni'babluy hinan mapulun an Negev an neheggon ad Arad.*

¹⁷ At nan holag Judah ya niddumdan ni'yuy hinan tatagun holag Simeon ta immuyda ginubat nan iCanaan an nunhituh nan babluy ad Zephath, at inabakda, ya numpatoyda dida, ya *numpa"ida*

* **1:16** Imbagan Moses ay Hobab hi un mi'yuy ad didan Hudyud Canaan (Num. 10:29-32). Mattig an inabulutna ti hiyanay holagna.

nan babluy.† Ya hinukatanday ngadan den babluy ta hay ngadana ya Hormah.‡ 18 Ya hinakupda goh ad Gaza, ya ad Ashkelon, ya ad Ekron, ya ta'on nan ahigihigib hinan nunlene'woh.

19 Ya binadangan Apo Dios nan tatagun holag Judah, at hinakupda nan madinuntug an babluy. Mu aggyuda pinakak nan tatagun numpunhituh nan nundotal ti waday punlunganandah gumo' an kalesan di mi'gubat. 20 Hay babluy ad Hebron ya nidat ay Caleb ti hiyah ne din intulag Moses hidin hopapna.§ At numpakak Caleb nan tulun linala'in holag Anak an nunhituh di. 21 Mu nan holag Benjamin ya aggyuda pinakak nan holag Jebus an numpunhituh ad Jerusalem, at niddumdan ni'hituh dih nan holag Benjamin ta nangamung ad ugwan.

Hay Pangabakan nan Holag da Ephraim ay Manasseh hi ad Bethel

22 Nan holag Joseph ya ginubatda ad Bethel, ya binadangan Apo Dios dida. 23 Mu nunhonagdah nahhun hi umuy an munhi'im ad Bethel (an hay hopap di ngadana ya Luz), 24 ya daden immuy nunhi'im ya dinamuda han lala'in nalpuh nan babluy, ya inalidan hiyay, "Itudum ay da'mi nan pange'wan an umuy hinan babluy, at mabaliwan'a ya nan pamilyam!" 25 At henen lala'i ya intudunay enengwan nan tatagun holag da Joseph

† 1:17 Hay pohdon ten hapiton han nalammung an hapit an *numpa"ida nan babluy* ya pina"ida ta indawatdan Apo Dios ta bagina. ‡ 1:17 Hay pohdonan ibaga ya *napa"i*. § 1:20 Num. 14:24; Deut. 1:36; Josh. 14:9-14.

ay Manasseh ta immuyda numpatoy an amin nan tatagun den babluy, ya anggay henen lala'in nangituduh nange'wanda ya nan pamilyana di nabaliwan. ²⁶ Ya unat goh nalpah hana ya immuy henen lala'ih nan lutan di himpampun an holag Heth, ya bimmabluy hidi ta numbalinonah ongol an babluy, ya nginadnana ta ad Luz goh, at hiyay ngadanah engganad ugwan.

Nan Tatagun Agguy Pinakak nan Holag Israel

²⁷ Mu adi pa'apakkak nan holag Manasseh hinan tatagun numpunhitud Beth Shan, ya ad Taanach, ya ad Dor, ya ad Ibleam, ya ad Megiddo, ya nan nun'eheggon an babluy, at ni'hitudan dida.

²⁸ Ya unat goh dimmo'ol nan holag Israel ta na'udman di abalinanda ya agguyda damdama pinakak an amin nan holag Canaan, mu numbali-nonda didah baal ta nuntamudah nan naligat an tamu.

²⁹ Ya umat goh hinan holag Ephraim an agguyda pinakak nan iCanaan an numpunhituh nan babluy ad Gezer, at nan iCanaan ya innay-nayundan niddum an ni'hituh nan holag Israel hidi.

³⁰ Ya umat goh hinan holag Zebulun an agguyda pinakak nan tatagun numpunhituh nan babluy ad Kitron ya ad Nahalol, at nan iCanaan ya innay-nayundan ni'hitun didah di, mu pinilitda didan muntamuh nan naligat an tamu.

³¹ Ya nan holag Asher ya agguyda pinakak nan tatagun iCanaan an numpunhituh nan babluy ad Akko, ya ad Sidon, ya ad Ahlab, ya ad Akzib, ya ad Helbah, ya ad Aphek, ya ad Rehob. ³² At nan

tatagun holag Asher ya niddumdan ni'hituh nan tatagun iCanaan ti agguyda pinakak dida.

³³ Ya umat goh hinan holag Naphtali an agguyda pinakak nan tatagun iCanaan an numpunhituh nan babluy hi ad Beth Shemesh ya ad Beth Anath. At inabulutda didan mi'babluy ay dida, mu pinilitda didan muntamuh nan naligat an tamu.

³⁴ Ya nan holag Dan ya napilitandan nunhituh nan madinuntug ti agguy inyabulut nan himpampun an holag Amor an mundadyudan munhituh nan nundotal. ³⁵ At nan himpampun an holag Amor ya innayayundan numpunhitud Aijalon, ya ad Shaalbim, ya nan Duntug an Heres. Mu unatgun ma'udman di abalanan nan holag Joseph ya hi Manasseh ya pinilitda nan himpampun an holag Amor an muntamuh nan naligat an tamu.

³⁶ Ya hay pogpog di babluy nan himpampun an holag Amor ya mete"ah nan dalan an miti'id hinan Bulud an Akrabbim* ta engganay un mala'uhan ad Sela.

2

Hay Ni'hapitan nan Anghel Apo Dios hinan i'Israel ad Bokim

¹ Ya immuy nan Anghel Apo Dios* ad Bokim an nalpud Gilgal, ya inalinah nan holag Israel di, "Enekak'u da'yud Egypt ta inyuy'u da'yuh nan lutan intulag'uh din a'apuyu ya ommodyuh idat'un da'yu. Ya hay inali' ya adi' ahan ibahhaw nan

* **1:36** Hay pohdonan ibaga ya *ipi'ipit*. Hay Englishna ya Scorpion Pass. * **2:1** Do'ol di mangulug an heten anghel ya hi Jesu Kristun nipattig hinan Old Testament.

intulag'un da'yu. ²Ya inali' goh an mahapul an adi ayu ahan mi'tulag hinan tatagun numpunhitun ten babluy, ya mahapul an pa"ionyun amin nan pun'onnganda. Mu agguyyu inunud din inali' hi atonyu! Anaad ta inatyuy umat hina? ³At dumalat enen inatyuy ya hay alyo' hi ato' ad ugwan ya adi' pakakon nan tatagun bimmabluy ta diday mangipaligligat ay da'yun umat hi hubit, ya nan dayawonda ya umat hi hulu an hiyay mangna ay da'yu!"

⁴Ya unat goh lempah nan Anghel Apo Dios an inali hana ya an amin nan holag Israel ya enlotdan *ahikikila*. ⁵Ya hiyaat unda nginadnan henen babluy hi ad Bokim,† at nun'onongdan Apo Dios hidi.

Hay Natayan Joshua
(Josh. 24:29-31)

⁶Ya hennag Joshua nan holag Israel ta umuyda hakupon nan lutan midat ay dida. ⁷Ya nan tatagun holag Israel ya gunda inunud hi Apo Dios hidin amatagun Joshua, ya ta"on hidin natayana ya intultuluydan nangunud ay Hiya ti wadada din a'ap'apudan nun'ala'ay an nanginnilan amin hinan ina'inat Apo Dios an nangibaliw hinan holag Israel.

⁸Ya hi Joshua an hina' Nun an baal Apo Dios ya natoy hidin nuntawon hi hinggahut ta han himpulu. ⁹At inlubu'dah nan nidat ay hiyah banohnad Timnath Heres‡ hinan madinuntug ad Ephraim hi appit hi iggid hinan Duntug an Gaash

† 2:5 Hay pohdonan ibaga ya *ahikikila*. ‡ 2:9 Hay ohan ngadana ya Timnath Serah (Josh. 19:50; 24:30).

hi un hagangon di buhu'an di algaw. ¹⁰ Ya unat goh nun'atoydan amin din a'apuda an din papaddung Joshua ya nihukat ay dida nan imbabaluyda, mu inaliwandah Apo Dios ya din ina'inatnah nan holag Israel.

Hay Nangidinngan nan Holag Israel an Mundayaw ay Apo Dios

¹¹ Ya nan holag Israel ya numbaholdan Apo Dios an dumalat di nundayawandah nan abulubulul an Ba'al. § ¹² Ya indinongdan mundayaw ay Apo Dios an Dios din o'ommodda an nan nangekak ay didad Egypt. Ti un at goh nan abulubulul an dayawon nan heneggonda di hiyay dayawonda ta hiyay dumalat hi nangipabungtandan Apo Dios. ¹³ Ya din'ugdah Apo Dios ta un at goh din abulubulul an Ba'al ya Ashtoreth di dinayawda. ¹⁴ At hiyay dumalat hi bimmungtan Apo Dios hinan holag Israel, at inyabulutnay mumpangakaw ta immuyda nun'ilayaw nan gina'uda. Ya pata'ton mahkay nan binuhuldan wah nan nunlene'woh ti mi'id mahkay di abalinandan mananggan dida. ¹⁵ Ya an amin goh nan way ayandan mi'gubat ya diday gun ma'abak, ya manu ay ya adi mahkay pangabakon Apo Dios dida an hiyah ne din inalinan didah atona. At hiyaat un nidugah an mahmo'da nan holag Israel.

¹⁶ Ya la'tot ya waday pento' Apo Dios an huhuwis hi mangibaliw ay didah nan aton di gun mangaka'akaw hinan gina'uda. ¹⁷ Mu nan

§ 2:11 Ta'on un nan immannung an spellingna ya *Baal* mu nob'on di pohdon nen hapit an ibaga ay ditu'u, hiyaat un *Ba'al* di spellingnan ten Biblia.

holag Israel ya aggyuda inunud hanan huhuwis an mangipapto' ay dida ta un at goh nan adi makulug an madayaw di daydayawonda. Manu din o'ommodda ti un'unnuddan Apo Dios, mu nan holagdan nihukat ay dida ya adida umunud. ¹⁸ Ya wa ay ta gun pot'on Apo Dios nan huwis an mangipapto' ay dida ya gunna badangan ta baliwana didah nan buhuldan mangipaligligat ay dida ti nidugah di homo' Apo Dios ay didah nan kumilakilaandan dumalat nan pangipahol-holtapan nan buhuldan dida. ¹⁹ Mu unat goh natoy danen huwis an mangipapto' ay dida ya binangngadda goh nan bulul an dayawonda, at nidugdugah an na"appuhiy ina'inatda ya un din o'ommodda.

²⁰ At hi Apo Dios ya nidugah di bungotnah nan holag Israel, ya inalinay, "Daten tatagu ya imbahhawda an aggyuda inunud din immandal'uh nan a'apuda! At gapu ta adia' unudon ²¹ at adi mah ipipakak nan udumnan tatagun ten babluy an din aggyu napakak ya natoy hi Joshua ²² ta diday pampong'u ta panginnilaan un Ha" in di unudon nan holag Israel an umat hidin inat din o'ommodda." ²³ At hiyay dimmalat ya aggyu mah pinakak Apo Dios nan tatagun bimmabluy hinan babluyda ti agguyna inyabulut an impa'abak didan Joshua, ya agguyna nunnaudon an pinakak dida.

3

¹ Waday aggyu pinakak Apo Dios hinan tatagu ta way pampongnah nan holag Israel an din

agguy ni'gubat hidid Canaan. ² Ya manu ay inatnay umat hina ya ta ituduwana didah atondan mi'gubat ti agguyda pinatnaan an ni'gubat. ³ Ya hanan agguy napakak hi na'angang an tatagun bimmabluy ya nan leman babluy nan iPhilistia, ya an amin nan iCanaan, ya nan iSidon, ya nan holag Hiv an numpunhituh nan aduntuduntug ad Lebanon an mete"ah nan Duntug an Ba'al Hermon ta nangamung hidih nan kalata ad Lebo Hamath. ⁴ Didanay na'angang an tataguh pampongna nan holag Israel ta panginnilaan hi unda unudon nan Tugun Apo Dios an indatnan Moses ta nituduh nan a'apuda.

⁵ At niddum nan holag Israel an ni'hituh nan iCanaan, ya nan himpampun an holag Heth, ya holag Periz, ya holag Hiv, ya holag Amor, ya nan iJebus. ⁶ At numpi'yapudah nan tatagun ni'babluyanda, ya ni'dayawdah nan numbino'ob'on an dayawon danen tatagun ni'yappuanda.

Hi Othniel an Huwis di Holag Israel

⁷ Ya nan holag Israel ya naliwandah Apo Dios an Diosda ta nan nun'appuhiy ina'inatda, ya hay dinayawda ya nan abulubulul an Ba'al ya Asherah. ⁸ At dumalat henen inatda ya bimmohol hi Apo Dios ay didan holag Israel, at impa'abakna didan Cushan-Rishathaim an alih ad Aram Naharaim* ta hiyay okod an numpapto' ay didah waluy tawon. ⁹ Ya la'tot ya limmugwadan numpahmo' ay Apo Dios. Ya hemmo'na dida, at pot'ona

* **3:8** Unu ad Mesopotamia.

mah hi Othniel† an hina' Kenaz an udidian Caleb ta hiyay mamaliw ay dida. ¹⁰ Ya niyodol nan Na'abuniyanan an Lennawa ay Othniel ta hiyay numbalin hi huwis an mangipangpanguluh nan holag Israel, ya hiyay mangipanguluh nan immuy an nangubat hinan titindalun nan Alin hi Cushan-Rishathaim ad Aram Naharaim, ya binadangan Apo Dios, at da Othniel di nangabakona. ¹¹ Ya mete"an de ya nawaday lenggop hinan babluy nan holag Israel hi napat di tawon ta nangamung un natoy hi Othniel an hina' Kenaz.

Hi Ehud

¹² Ya unat goh palpaliwan ya binangngad goh nan holag Israel din nappuhin gunda pumbaholan ay Apo Dios. Ya henen inatday dimmalat ya numbalinon Apo Dios hi Eglon an alid Moab ya nan titindaluna ta diday mangam'ameh ya un nan holag Israel. ¹³ Ya inal'alu' Eglon nan himpampun an holag Ammon ya holag Amalek ta umuyda gubaton nan holag Israel. At inamehda dida, ya penlohdad Jericho an babluy an ado'lan di palma. ¹⁴ At hi Eglon di okod an nangipapto' hinan holag Israel hi himpulu ta waluy tawon.

¹⁵ Ya la'tot goh ya limmugwan numpahmo' nan holag Israel ay Apo Dios, at pento'nah Ehud‡ an na'iggid an imbaluy Gera an nalpuh holag Benjamin. At nan holag Israel ya impiyuydan Ehud nan ammungda an midat hinan Alin hi Eglon ad Moab ta adawna. ¹⁶ Ya numbohal hi Ehud hi hinalungna an hay inadu"oyna ya ohay

† **3:9** Hay nunhulbrianan Apo Dios ya hidin 1367-1327 B.C. ‡ **3:15** Hay nunhulbrianan Apo Dios ya hidin 1309-1229 B.C.

umpi ya han godwa. Ya eneh'otnah agwana ta nahophopan hi lubungna. ¹⁷ Ya inyuynan Eglon an mataban lala'in alid Moab din adawna, ya indatnan hiya. ¹⁸ Ya unat goh indat Ehud nan adaw den ali ya inalinah din linala'in nangdon ta umanamutda. ¹⁹ Mu unat goh nidadongdan deh nan wadan di bulul an nahelhilan an batun neheggon ad Gilgal ya numbangngad hi Ehud hinan Alin hi Eglon, ya inalinay, "He"an nabagtun ali, wada han ma'ahhapul an ibaga' ay he"a, mu mahapul an mi'id ah mangngol."

At nun'ipalahun nan ali din baalna ta numpan-galahundan amin.

²⁰ Ya unat goh nun'ohhah den alin inum'umbun hinan kuwaltunan ayhugih nan way neheggon hi atap di abungna ya immuy hi Ehud, ya inalinay, "Wada han ibaag'un he"an impa'innilan Apo Dios!" Ya unat goh dengngolna ya natana'dog heden ali. ²¹ Ya hinu'nut di iggid an ngamay Ehud din hinalungna, ya intubli'nah putun den ali. ²² Ya nalimuh nan hinalung an ta'on di pa'awna, at himmawang hi bonogna. Ya agguyna inu'nuh, mu hinophopan nan tabana. ²³ Ya unat goh nalpah ya limmahun hi Ehud, ya intulbo'na nan pantaw, ²⁴ ya nakak an limmayaw.

Ya unat goh numbangngadda din baal nan ali ya tinnigda an nida'ig nan pantaw di kuwaltun nan alin wah bagtuna, mu hay ninomnomda ya alyonday un nin immuy kimmahhelya. ²⁵ Ya nabayag di nanannodanda, mu mi'id ah pumitaw hi mangibughul hinan pantaw, at immuyda innal di tulbo' ta tinulbo'da. Ya unat goh imbughulda

ya tinnigda nan alidan niwawallang hinan dotal an nanattoy.

²⁶ Ya ammunah nunhohhoodan nan baalna ya bimmataan hi Ehud. Ya ene'wanah nan wadan nan bulul an nun'ahilhilan an batu ta immuy hidid Seirah. ²⁷ Ya unat goh nidatong hidih nan madinuntug ad Ephraim ya impagangohtay talampet ta panginnilaan nan i'ibbanan holag Israel ta umuyda mi'gubat, ta hiyay mangipangulun didan mundadyuh nan madinuntug.

²⁸ Ya inalinan diday, “Ha”in di unudonyu! Hi Apo Dios ya bumadang ay ditu'u, at abakon tu'u nan binuhul tu'un iMoab!” At inunuddah Ehud ta immuyda ni'gubat, ya diday nangabak, at penlohda nan babluy di iMoab hinan way bad'angon hinan Wangwang an Jordan ta mid ah bumad'ang. ²⁹ Ya henen algaw an nung-gugubatanda ya hi'itangan an himpuluy libuh numpatoydah nan nun'ala'eng ya mun'abi'ah an tindalun nan iMoab, ya mi'id ah ohan didah limmayaw. ³⁰ Ya henen algaw goh ya nan holag Israel ya inabakda nan iMoab, at mete”an de ya malenggop henen bimmabluyandah nawaluy tawon.

Hi Shamgar

³¹ Ya unat goh nalpah di numpapto'an Ehud ya nehnod hi Shamgar§ an hina' Anath an nun'ap'apuh nan holag Israel. Ya hiyay namaliw hinan holag Israel ti pinatoytay onom di gahut hinan iPhilistia an hay namatoyta ya nan nun'atulidan an hul'ud an abul di baka.

§ 3:31 Hay amataguna ya hidin 1319-1239 B.C.

4

*Hay Aat da Deborah ay Barak
(Psa. 83:9; Heb. 11:32)*

¹ Unat goh nalpah an natoy hi Ehud ya numbahol goh nan holag Israel. ² At impa'abak Apo Dios dida ay Jabin an ohan alid Canaan an nun'ap'apuh nan babluy ad Hazor. Ya hi Sisera an ni'hitud Harosheth Haggoyim di ap'apun nan tindaluna. ³ Hi Jabin ya waday hiyam di gahut hi kalesanan gumo' an punluganan di mi'gubat, ya duwampuluy tawon di nun'ap'apuwana nan holag Israel, ya nidugah di nangipaligligatanaan dida. Ya la'tot ya numpahmo' nan holag Israel ay Apo Dios ta badangana dida.

⁴ Ya heden gutud nen na'atana ya nan babain propetan hi Deborah* an ahawan Lappidoth ya huwis goh an mumpapto' hinan holag Israel. ⁵ Ya hidih nan way puun di palmah dih nan numbattanan ad Ramah ya ad Bethel hidih nan madinuntug ad Ephraim di ihinanah umayan nan tatagu ta ipanuhnay way diklamuda. ⁶ Ya wada han ohay algaw ya impa'ayagnah Barak an hina' Abinoam an nunhituh nan babluy ad Kedesh hidid Naphtali, ya inalinan hiyay, "Hiyah te immandal Apo Dios an Dios nan holag Israel ay he": Umuyumu itnud di himpuluy libuh nan linala'in holag Naphtali ya hi Zebulun, ya impang'um dida ta umuy ayuh nan Duntug an Tabor. ⁷ Ya honogo' hi Sisera an ap'apun di tindalun nan Alin hi Jabin ta buhulon da'yuh dih nan Wangwang an Kishon.

* **4:4** Hay nunhulbianan Apo Dios ya hidin 1209-1169 B.C.

Ya iyalina nan kalesanan gumo' ya nan tindaluna, mu badanga' da'yu ta abakonyu dida.”

⁸ Ya tembal Barak an alyonay, “Umuya' hi un'a mi'yalin ha"in, mu gulat ta adi'a mitnud ay ha"in ya adia' goh umuy.”

⁹ Ya tembal Deborah, ya inalinay, “Oo, abuluto' nan alyom. Mu gulat ta mitnuda' ay he"a at bo'on he"ay miyamlong hi un'a mangabak ti hay pangipa'abakan Apo Dios ay Sisera ya nan babai!” At nitnud mah hi Deborah ay Barak ta umuydad Kedesh. ¹⁰ Ya inayagan Barak nan himpuluy libun linala'in holag da Zebulun ay Naphtali ta ipanguluna dida ta mi'yuydad Kedesh an didan amin ay da Deborah.

¹¹ Mu tinaynan Heber an holag Ken nan i'ibbanan holag Ken an holag Hobab an hi agin nan babain ahawan Moses. At immuyna hina"ad di tuldanah nan way ayiw an oak hi ad Zaananim an neheggon ad Kedesh.

¹² Ya unat goh impa'inniladan Sisera an nunti'id hi Barak an hina' Abinoam hinan Duntug an Tabor ¹³ at inayaganan amin din tindaluna ya nan hiyam di gahut an nunluga hinan kalesan gumo' ta makakdad Harosheth Haggoyim ta umuydah dih nan Wangwang an Kishon.

¹⁴ Ya inalin Deborah ay Barak di, “Umuy ayu! Ti ad ugwan an algaw ya hi Apo Dios di mangipangulun da'yu, at abakonyuh Sisera!” At impadeh Barak an nundadyuh nan Duntug an Tabor an nitnudda din himpuluy libun tindaluna. ¹⁵ Ya unat goh nundadamuda ya intagandan mumpapattoy, mu henemong Apo Dios da Sisera

ya nan tindaluna, at tinaynan Sisera nan nunlugganana, ya limmayaw. ¹⁶ Mu pindug da Barak din tindalu ya din numpungkalesa ta nangamung hidid Harosheth Haggoyim, at numpatoydan amin din tindalun Sisera an mi'id ah ohan didah na'angang.

¹⁷ Ya limmayaw hi Sisera an immuy hinan tuldan abung Jael an babain ahawan Heber an nalpuh holag Ken ti maphod di ni'ligwaan nan familyan nan Alin hi Jabin ad Hazor hinan holag Heber. ¹⁸ Ya unat goh tinnig Jael an midatong hi Sisera ya immuy ta damuwona hiya, ya inalinyay, "Umali'ah tu, Apu! Humigup'ah nan tuldan abung'u, ya adi'a tuma'ot!" At himmigup hinan tuldan abung, ya hinophopan Jael hi Sisera.

¹⁹ Ya inalin Sisera ay Jael di, "Idatana' ni' hi danum ti ten na'uwawa'." At innal Jael din lalat an napnuh gatas, ya inhiitna, ya impa'inumanah Sisera ya unna goh hiya hophopan.

²⁰ Ya inalin goh Sisera ay hiyay, "Mihina'ah nan pantaw ta wada ay di umalih munhanhan an alyonay, Waday immalih tuh tagu? ya inhautmun alyom di, Mi'id."

²¹ Ya na'ab'ablay hi Sisera, at nolo', ya nimogmog di ello'na. At innal Jael han mattilyu ya han pado' di tulda, ya inul'ullaynan immuy, ya intumu'na din natulidan an pado' hi apeng Sisera, ya minattilyuna, at himmawang din pado' ta nundapuh hinan luta, at natoy.

²² Ya unat goh dimmatong hi Barak an manganap ay Sisera ya limmahun hi Jael ta umuy an manamun hiya, ya inalinay, "Umali'ah tu ta

- 6 Ya hidin amatagun da Shamgar* an hina' Anath
 ya hi Jael ya din tatagun numbaat
 ya aggyuda ene'wah nan kalata ti nan
 nalikaw an dalan nange'wanda.
- 7 Ya nahnot din tatagun bimmabluy ad Israel ti
 nuntataynanda
 ta engganah din immalia' an hi Deborah
 an paddungnay ha"in di hi inan nan holag
 Israel!
- 8 Ya hidin nundayawan nan holag Israel hinan
 udum an madayaw ya waday gubat hinan
 babluyda,
 mu mi'id ah ohah nan napat di libun
 tindalun di holag Israel hi nattig an
 nangdon hi gayang unu hapiaw.
- 9 Ya umamlonga' hinan a'ap'apun mangipapto'
 hinan holag Israel
 ya nan tatagun mamamhod an
 bumadang.
 Mipabagtuh Apo Dios!
- 10 Ya da'yun numpuntakay hinan mumpaha' an
 dongkin inumbun hinan ap'ap an lalat
 ya umat goh ay da'yun mundaldalan hi-
 nan way ayanyu
- 11 ya donglonyu nan tungog di do'ol an mungkan-
 tah nan wadan di obob
 an ikantaday nangabakan Apo Dios ya
 nan tindalunan holag Israel!

Ya unat goh dengngol nan tataguy kantada at
 niddumdan didah pantaw di allup,

* 5:6 Hay amataguna ya hidin 1319-1239 B.C.

- ya init'u'dan invaliday,
 12 Ipangulum, Deborah, ipangulum!
 Ipangulum ta mungkanta ayu! Ipang-
 pangulum!
 Ya he"a, Barak an hina' Abinoam, ya
 pun'ihialmu ta ekakmu nan tatagun
 pundopapmu!
- 13 Ya inabulut nan tatagun nahamad di aatdah din
 nun'ayagan nan mangipangpangulun dida,
 at nundadaanda an mi'gubat.
- 14 Nan udumnan dida ya nalpudad Ephraim hi
 awadan nan holag Amalek,
 ya niyunud ay dida nan holag Benjamin.
 Nan holag Makir di nangipangpangulun
 dida,
 ya hay ap'apuda ya nan holag Zebulun.
- 15 Nan a'ap'apun nan holag Issachar ya nitnudda
 ay da Deborah ay Barak,
 at immuydan amin hinan nundotal an
 babluy.
 Mu nan holag Reuben ya un mid potu' di
 punnommandah unudonda.
- 16 Anaad nin ta aggyuda tinaynan nan kalniluda?
 Ti immannung an aggyuda niddum,
 at ing'ingaonda nan mumpahtul an
 mun'ayag hinan ipahtulda!
 Ya mid potu' di punnomnoman nan holag
 Reuben,
 at hiyanan mid potu' di atonda.
- 17 Nan holag Gilead ya nunhitudah nan dammang
 di Wangwang an Jordan hi appit di buhu'an
 di algaw,

ya nunnonong nan holag Dan hinan nun-
hituwanda tuwalih nan neheggon hi-
nan way duma'alan di pupul.

Ya nan holag Asher ya nunhitudah nan pingit
di baybay.

18 Mu nan holag da Zebulun ay Naphtali ya ag-
guyda tina'tan di atayanda,
at immuydan ni'gubat.

19 Ya immuy nan a'alid Canaan hidid Taanach
hidih nan neheggon hinan obob ad
Megiddo,

ya ni'gubatda,

mu mi'id ahan ah hinamhamdah silver!

20 Ya ta'on nan bittuan ad daya
ya paddungnay ni'gubatdan Sisera ya
nan tindaluna.

21 Ya nundatong nan Wangwang an Kishon,
at nun'iyatud an amin nan buhulda ti
mabi'ah nan danum.

At hiyanan natulida' an umuy mi'gubat.

22 Ya nan kakabayun di buhulmi
ya gumanitu' di u'ubdah nan lutan
lumayaw.

23 Ya inalin nan Anghel Apo Dios[†] di,
Ma'idutan nan tatagud Meroz[‡] an
numpunhituh di

ti agguyda immalin bimadang ay Apo Dios
an nangubat hinan mun'abi'ah an tindalu!

[†] 5:23 Mid mapto' ya hi Jesu Kristun nipattig hinan Old
Testament. [‡] 5:23 Ohan babluy an hinakup nan holag Naphtali.

- 24 Mawagahan ahan nan babain hi Jael an
ahawan Heber an holag Ken
ya un nan udum an binabain wah nan
abung an tulda!
- 25 Ti nun'adaw hi Sisera hi danum,
mu hay gatas di indatnan nittuh nan
mapla'an an bahun ma"aphod.
- 26 Ya unnaat alan di pado' din tulda,
ya inodnan goh di agwanay mattilyu,
ya intumu'nah apeng Sisera din pado',
ya minattilyuna ta nunhawang.
- 27 At nilapeng hi Sisera,
ya natoy hinan way inayungan Jael.
- 28 Wah dih inan Sisera an mangidudungngaw
hinan tawan di abungda
an mamannod hi umanamutan Sisera,
ya inalinay,
Anaad nin ta ad ugwan ya madnoy ya adi
umanamut hi Sisera an nunlugan hi kale-
sana?
Anaad tuwali ta ad ugwan ya mid
madngol hi munggitu' hi u'ub nan
kabayuna?
- 29 Ya tembal nan nanomnoman an babain baal-
nan inalinay,
Goh kan ya unmu gun ilupit an nangalih
- 30 mid mapto' ya unda mangan'anap hi hamha-
monda ta way gogodwonda,
ya ah binabai ta hinohhonda unu hin-
dudwon nan tindalu?
Ya nan naboldaan an nanginan gina'u ta way
igina'un Sisera,

ya nan maphod di al'altin buung ta bu-
ung'un queen!

- ³¹ At da'min Barak ya alyonmiy,
Hay pa'appohpohdonmi, Apo Dios, ya an
amin nan mi'bohhol ay He"a
ya mun'atoydan umat hinan na'at ay da Sis-
era!
Mu an amin nan mamhod ay He"a ya
umatdah nan benang di algaw!"

Ya unat goh nalpah hana ya mi'id al'alih nan
holag ta nangamung naluh di napat hi tawon.

6

Hi Gideon (*Heb. 11:32*)

¹ Numbaholda goh nan holag Israel ay Apo Dios, at hiyay dumalat hi nun'ap'apuwan nan iMidian ay didah pituy tawon. ² Ya nidugdugah di abalanan nan iMidian ya un nan holag Israel, at hiyanan paligligatonda dida. At immuy nipo"oy nan holag Israel hinan way liyang, ya nan udumna ya immuydah nan madinuntug ta mi'id al'alih di. ³ Ya wa ay ta munhabal nan holag Israel ya immuyda nan iMidian, ya nan holag Amalek, ya nan udumnan tatagun nunhituh appit hi buhu'an di algaw ta gubatonda dida. ⁴ Ya immapaldah di ta amhanda nan nun'itanom hi engganah dih appit di agwan hi un hagangon di buhu'an di algaw hi ad Gaza. Ya nunhamhamdan amin di a'animaldan kalnilu, ya baka, ya dongki an mi'id ah inangangdah bagin nan holag Israel.

⁵ Ya wa ay ta umuyda ya do'olda ahan an umat-dah dudun ti nun'itnudda nan do'ol an kamilu ya nan bakada an adi mabilang, at nihinadah di ta nangamung unda upuhon di ma'an hinan babluy. ⁶ Ya dumalat henen inat nan iMidian ya nun'awotwot nan holag Israel, at la'tot ya numpahmo'dan Apo Dios.

⁷ At heden pumpahmo'an nan holag Israel ay Apo Dios an dalat nan ato'aton nan iMidian ay dida ⁸ ya hennag Apo Dios ay dida nan propeta ta inalinan diday, “Enekak'u da'yud Egypt hidin nahbutanyu, ⁹ ya binaliwa' da'yuh nan ina'inat di i'Egypt ya nan tatagun namuhul ya nangi-paliglat ay da'yu, ya impapakak'u dida ta impabanoh'uy lutadan da'yu. ¹⁰ Ya intugun'un da'yun inali' di, Ha"in di dayawonyu, at mahapul an adi ayu mundayaw hinan bulul nan himpampun an Amor an ad lutah tun numpunhituwanyud ugwan. Mu imbahhawyu nan intugun'un da'yu.”

¹¹ At nun'ohop nan Anghel Apo Dios* hi ad Ophrah, ya inumbun hinan puun di oak an ayiw Joash an holag Abiezer, ya hidiy immayan han imbaluy Joash an hi Gideon† an mun'elek hi wheat hinan way pumpoghan hinan greyp ta adi tigon nan iMidian. ¹² Ya numpattig nan Anghel Apo Dios ay Gideon, ya inalinan hiyay, “Badangan da'an Apo Dios an he"an ma'ih'i an mi'gubat!”

¹³ Ya tembal Gideon an inalinyay, “Apu, gulat ta immannung an badangan da'min Apo Dios ya

* **6:11** Hi Jesu Kristun nipattig hinan Old Testament, ya hay panginnilaan ya hinan verse 14 ya nibaag di ngadana an hi Apo Dios. † **6:11** Hay nunhulbianan Apo Dios ya hidin 1162-1122 B.C.

anaad ta ma'at di umat hitun da'mi? Ya uggoh mah din inalin din o'ommodmin umipanoh'an inat Apo Dios hi nangekakanan didad Egypt? Ad ugwan ya ingnganuy da'mi ti inyabulutnay pangipaligligatan nan iMidian ay da'mi!"

¹⁴ Ya inalin Apo Dios ay hiyay, "Atom di abalinam ta baliwam nan i'ibbam an holag Israel hinan iMidian. Ti Ha"in an Dios di mannag ay he"a."

¹⁵ Ya tembal Gideon, ya inalinay, "Oo Apu, mu hay ato' an mamaliw hinan holag Israel? Ti da'min himpangapu ya itang di abalinanmi ya un nan udumnan holag Manasseh, ya ha"in ya itang ahan di abalina' ya un nan udumnan da'min hina"ama!"

¹⁶ Ya tembal Apo Dios an inalinay, "Adi'a mun'od'od ti wagwadaa' ta nangamung an mamadang ay he"a, at abalinam an mumpamatoy an amin hinan iMidian an paddungnay un ohay taguy pinatoymu."

¹⁷ Ya tembal goh Gideon an inalinay, "Mu gulat ta makulug an badangana' ya ipattigmun ha"in di pangimmatuna' un makulug an He"an Dios di himmapit ay ha"in." ¹⁸ Ya alyon goh Gideon di, "Adi'a mah ni' ahan makak ta umuya' umalah ma'an hi e'nong'un He"a."

Ya tembal Apo Dios, ya inalinay, "Adia' makak ta hodo' di pumbangngadam."

¹⁹ At immuy hi Gideon hi abungna, ya pinaltina han uyaw an gandeng, ya inhaangna. Ya innal-nay hinhalub an alena, ya inyammanah tinapay an mi'id di bino'bo'na. Ya inittunah bahkit din

dotag, ya inittunay danum di dotag hi banga, ya inyuynah nan Anghel hinan puun di ayiw an oak.

²⁰ Ya inalin han Anghel Apo Dios di, “Ipatangmu nan dotag ya nan tinapay hinan batu, ya hiniitam hinan danum di dotag.” At inat Gideon heden inalin nan Anghel. ²¹ Ya enedho' nan Anghel Apo Dios din inodnanan hul'ud hidin dotag ya din tinapay, ya nalmuy apuy an nalpuh nan batu, ya genhobnan amin din dotag ya din tinapay. Ya unat goh nalpah ya na'ubah din Anghel.

²² Ya unat goh ininnilan Gideon an nan Anghel Apo Dios din tinnigna ya mungwogwog an mangalih, “He”an nabagtun Dios ya hinamad'un tinig nan Anghel mununhaggangan ami!”

²³ Mu inalin Apo Dios ay hiyay, “Adi'a tuma'ot ti mi'id ma'at ay he”a, ya adi'a matoy.”

²⁴ Ya inyamman Gideon din pun'onngan ay Apo Dios hidi, ya nginadnanah, Hi Apo Dios di Alpuwan di Lenggop. Ya engganad ugwan ya wagwah dih ad Ophrah an hinakup di holag Abiezer.

²⁵ Ya heden nahdom ya inalin Apo Dios ay Gideon di, “Umuymu alan nan miyadwan manilhig an bakan amam an pituy tawona.‡ Ya pa”iom nan pun'onngan amam ay Ba'al, ya numbongwahmu nan bulul an hi Asherah an nedeloh. ²⁶ Ya hidiy pangiyammaam hi nahamad an pun'onngam ay Ha”in an Diosmu, ya innalmu nan miyadwan manilhig an baka, ya genhobmuh nan

‡ **6:25** Anaad ta hinapul Apo Dios nan bakan *pituy* tawona an bo'on onom unu walu? Ti pituy tawon din nangabakan nan iMidian hinan Hudyu (Judg. 6:1), at hidin nitungawan den bakay te”an din na’abakanda an Hudyu.

pun'onngan ta onong ay Ha'in, ya nanungum din numbongwahmun bulul an hi Asherah.”

²⁷ At initnud Gideon nan himpulun baalna ta atonda din inalin Apo Dios, mu dumalat di tuma'tanah nan familyana ya nan tataguh nan babluyda ya inatnah nahdom an bo'on hay mapatal.

²⁸ Ya unat goh nabiggat hi helhelong ta bim-mangon nan tatagun den babluy ya tinnigda din pun'onngan ay Ba'al an napa'i, ya nan bulul an hi Asherah an nabotbot ya natu'in, ya nan miyadwan manilhig at goh di ne'nong hinan pa'amma an pun'onngan. ²⁹ At numbabaggaanda nan tatagu, ya inalay, “Hay nangiyamma nin ete?” Ya immuyda hinanhanan, ya na'innilaanda an hi Gideon an hina' Joash di nangipiyamma.

³⁰ At immuyda ay Joash, ya inalay, “Papita-wom han imbaluymu! Mahapul an mapatoy ti pina'ina nan pun'onngan ay Ba'al, ya binotbotna nan bulul an hi Asherah ta natu'in!”

³¹ Mu tembal Joash din tatagun inalinay, “Anaad ta iballohyu nan na'at ay Ba'al? Undan abalanyu hiya? An amin nan tatagun mamaliw ay hiya ya mapatoy ya un mawa'ah hinan mabiggat! Ya gulat ta immannung an dios hi Ba'al at okod hiyan mamaliw hi odolna ti hiyay ad pun'onngan hinan napa'i!” ³² Ya nete"an nen algaw ya nangadnan hi Gideon ta hi Jerub-Ba'al an hay pohdonan hapiton ya Okod hi Ba'al an Mamaliw hi Odolna, ti hiyay numpama"ih nan pun'onngan ay Ba'al.

³³ At la'tot ya nunlalamung nan titindalun nan holag Midian, ya holag Amalek, ya nan

udumnan tatagun bimmabluy hinan mapulun, ya bimmad'angdah nan Wangwang an Jordan ta immapaldah nan Nundotal an Jezreel. ³⁴ Ya niyodol nan Na'abuniyanan an Lennawa ay Gideon, at impagangohna nan talampet ta pangayagnah nan holag Abiezer ta mitnuddan hiya. ³⁵ At hennagna goh di udumna ta umuyda ayagan nan holag Manasseh, ya nan holag Asher, ya nan holag Zebulun, ya nan holag Naphtali ta immuydan amin an middum ay hiya.

³⁶ Ya nunluwaluh Gideon ay Apo Dios an inalinalay, “Apo Dios, hay inalim ya baliwana' ay He" a ta ha" in di mamadang hinan i'ibba' an holag Israel. ³⁷ At ten ipatang' u tun dutdut di kalniluh tun dotal di pun'elekanmih wheat, ta un adya hi mawheet ta ammunah ten dutdut di kalniluh dumulnu, ya aggyu nan luta, ya hiyay panginnilaa' an makulug an ha" in di pento' muh mangibaliw hinan i'ibba' an holag Israel.”

³⁸ Ya immannung an hiyah ne na'at, ti unat goh nabiggat hi helhelong ta bimmangon hi Gideon ya innalna din dutdut di kalnilu, ya pinoleghana, ya napnu din malukung an duyuh danum.

³⁹ Ya nunluwalu goh hi Gideon ay Apo Dios an inalinalay, “Adi'a ni' bumungot ay ha" in eten angunuh an ibaga' ay He" a. Ta ad ugwan ya hay pohdo' ya nan lutay madulnuan, ya bo'on nan dutdut di kalnilu.”

⁴⁰ Ya heden nahdom ya hiyah de goh di inat Apo Dios, ti unat goh nabiggat hi helhelong ya aggyu na'pot nan dutdut, ti nan lutay na'pot hi dulnu.

7

Hay Nangabakan Gideon hinan iMidian (Psa. 83:9-12)

¹ Wada han ohan algaw ya nanelhelong hi Gideon (an mungngadan hi Jerub Ba'al) ya nan titindalunan immuy immapal hinan way obob Harod. Ya immapal nan iMidian hidih nan nundotal an neheggon ad Moreh an niyappit hi iggid hi un hagangon di buhu'an di algaw.

² Ya inalin Apo Dios ay Gideon di, “Do'ol ahan nan tindalum! At adi mabalin an pangabako' didah nan iMidian ti ini ya hay nomnomonda ya diday mangabak an dumalat nan abalinanda, ya bo'on at goh Ha'in di dumalat hi pangabakanda!

³ At hay atom ya alyom hinan tindalum di, Wada ay di gumayonggong ay da'yuh ta'otdan mi'gubat ya on'onaynah unda umanamut hitun Duntug an Gilead.” At nakak di duwampulu ta duway libuh din tatagu ya un himpuluy libu di na'angang.

⁴ Mu inalin goh Apo Dios ay Gideon di, “Do'olda damdama nan tindalum! At iyuyumu didah nan wadan di obob ta Ha'in di mumpilin dida, ta nan pilio' di mitnud ay he"a, ya nan adi' di adi mitnud.”

⁵ At initnud Gideon nan linala'i ta inyuyna didah nan wadan di obob. Ya inalin Apo Dios ay hiyay, “Ilahhinmu nan umat hi aton di ahuy atonan uminum, ya ilahhinmu goh nan munhippin mangakup hi inumonda.” ⁶ Ya un tuluy gahut di linala'ih nangakup hi ininumda, ya an amin nan udumna ya unda nunhippin imminum.

⁷ Ya inalin Apo Dios ay Gideon di, “Daten tuluy gahut an tindalum an nangakup hi ininumdah danum di ihangga' ta abakonyu nan iMidian, at mabaliwan ayu. At alyom hinan udumna ta umanamutdah nan a'abungda.” ⁸ At impa'anamut Gideon daden udum an holag Israel ta ammuna din tuluy gahut di na'angang, at diday nangipapto' hinan mahapuldan talampet ya nan balun an inyalida.

Ya immapal nan iMidian hidih nan nundotal hi ampan di wadan da Gideon. ⁹ Ya heden nahdom ya minandal Apo Dios hi Gideon an inalinay, “Bumangon'a ta mundadyu ayuh nan immapalan nan iMidian ta gubatonyu dida, at ipa'abak'u didan da'yu. ¹⁰ Mu gulat ta tuma'ot'an mangubat ay dida at mundugwa ayuh nan baalmun hi Purah an mundadyu ta umuy ayuh nan wadan di immapalan nan iMidian ¹¹ ta donglonyuy hahapitonda, at adi'a mahkay tuma'ot an mangubat ay dida.” At nundadyu mah da Gideon ay Purah ta immuyda neheggon hinan immapalan nan buhulda. ¹² Ya nan titindalun di iMidian, ya nan titindalun nan holag Amalek, ya nan tatagun nalpuh nan mapulun ya immapaldah nan nundotal an do'olda ahan an umat hi ado'ol di dudun. Ya nidugah goh di kamiludan umat hi ado'ol di panag hinan pingit di baybay.

¹³ Ya unat goh nidadong da Gideon ya dengngolda han lala'in mangulgud hi enenapnah nan ligwana. An alyonay, “Nun'enapa', ya wada han tinapay an barle an napulig hinan immapalan tu'u, ya nepto' hinan ohan tuldan abung, at natu'in, ya nigupa'.”

¹⁴ Ya inalin de han ligwanay, “Henen enenapmu ya hay ipa'innilana ya nan hanggap Gideon an hina' Joash an holag Israel! Ya mid udum hi pohdonah ipa'innila ti badangan Apo Dios hiya ta abakon ditu'un iMidian ya an amin nan titindalu tu'u!”

¹⁵ Ya unat goh dengngol Gideon nan enenap han lala'i ya hay aat di ipa'innilana ya nunhip-pin nundayaw ay Apo Dios. At numbanggad hinan immapalanda holag Israel, ya inalinay, “Mundadaan ayu ta umuy tu'u gubaton nan iMidian ti badangan ditu'un Apo Dios, at abakon tu'u dida!” ¹⁶ At nun'atluona ta tulun pampun daden tuluy gahut an titindaluna. Ya impiyapongnay talampet ya hinohhadah alewahhang an waday hilaw hi bunolna.

¹⁷ Ya inalinan diday, “Wa ay ta umatama' hinan neheggon hinan immapalanda ya inhamadyun tigon di ato' ta hiya goh di atonyu. ¹⁸ Ya wa ay ta impagangohmin himpampun nan talampetmi ya an amin ayun wah nan nunlene'woh hinan apal ya impagangohyu goh nan talampetyu, ya init'u'yun alyonyuy, Gubat Apo Dios ya hi Gideon!”

¹⁹ Ya unat goh wan lumabin nahukatan di guwalya ya nidatong da Gideon ya nan hing-gahut an tindaluna nan neheggon hidih nan immapalan nan iMidian. Ya impagangohda nan talampet, ya penhalda din alewahhang an inodnanda, ²⁰ ya inunud nan ibbadan duwan pampun din inat da Gideon. At inodnan nan iggid an ngamayda din dilag, ya inodnan nan agwanday talampetda, ya imbugawdan mangalih, “Gubat

Apo Dios ya hi Gideon!” ²¹ Ya an amin nan linala'i ya numpangata'dogda ta lini'ubda nan apal, at way ohah nan iMidian an ahikikiladan lumayaw.

²² Ya unat goh impagangoh nan tuluy gahut an tindalun Gideon nan talampetda ya numpapattayon Apo Dios nan iMidian ta un didaan numpipinnatoyda. Ya limmayawda din udum an inipluydad Beth Shittah an neheggon ad Zererah ya ad Abel Meholah an neheggon ad Tabbath.

²³ Ya impa'ayag Gideon nan holag Naphtali, ya nan holag Asher, ya an amin nan holag Manasseh ta pudugonda nan iMidian. ²⁴ Ya hennag Gideon nan baalna ta umuydah nan madinuntug an babluy ad Ephraim ta alyonday, “Mundadyu ayu ta umuyyu gubaton nan iMidian, ya inyadugyu nan Wangwang an Jordan ta engganah nan ginaw ad Beth Barah!”

At an amin din linala'in i'Ephraim an na'ayagan ya immuyda inyadug nan Wangwang an Jordan ta nangamung hidid Beth Barah. ²⁵ Ya dempapda din duwan a'ap'apun di tindalun nan iMidian an da Oreb ay Zeeb. Ya pinatoydah Oreb hinan wadan di ongol an batu ta nginadnandah Batun Oreb, ya pinatoydah Zeeb hinan way pumpoghan hi greyp, at nginadnandah Pumpoghan Zeeb. Ya innayundan numpamdug hinan iMidian. Ta nalpah ya unda iyuy din ulun Oreb ya hi Zeeb ay Gideon an wah appit di buhu'an di algaw hinan Wangwang an Jordan.

8

Hay Angunuh di Na'abakan nan iMidian

¹ Unat goh dengngol nan holag Ephraim henen na'at ya immuydan Gideon, ya inaldan hiyay, “Anaad ta aggyay da'mi inayagan hidin inayanyun nangubat hinan iMidian? Anaad ta umat hinay inatmun da'mi?” At numpadngolanda hiya.

² Mu tembal Gideon didan inalinay, “Nan inat'un inabalina' ya adi mipaddung hinan inatyun ta'on un pa"itang ahan mu nidugdugah an nabalul ya un nan inatmin himpangapu! ³ Ti dumalat nan abalinan Apo Dios ya pinatoyyu nan duwan a'ap'apun di iMidian an da Oreb ay Zeeb, at undan way inat'uh nipaddung enen inatyu?” Ya unat goh dengngoldah nen inalina ya na'udyaan din bungotda.

⁴ Ya intuluy da Gideon ya nan tuluy gahut an tindalunan namdug hinan iMidian an ta'on unda na"ab'ablay ta engganah unda nidatong hinan Wangwang an Jordan, ya bimmad'angda. ⁵ Ya unat goh dimmatongdad Sukkoth ya inalinah nan tatagun den babluy di, “Idatanyu ni' nan tindalu' hi ononda ti munhinaangda ya na"ablayda, ti ten unmi pudugon nan alin nan iMidian an da Zebah ay Zalmunna!”

⁶ Mu tembal nan a'ap'apud Sukkoth, ya inalday, “Anaad ta idatanmi nan tindalum hi ma'an? Ya wan aggyayyu dempap da Zebah ay Zalmunna?”

⁷ Ya tembal Gideon, ya inalinay, “Umat ay hinay pangaliyu ya awni ta ipadpap Apo Dios ay ha'in da Zebah ay Zalmunna at mumbangngad ami, ya nunhuplitmi da'yuh nan pagal an ma'alah nan mapulun ta mun'abetadyay lamohyu!”

⁸ At nakak da Gideon ta immuyda goh hi ad Pe-niel ta mumbagadah ma'an, mu nan tataguh did

Peniel ya umat hi nambal nan tatagud Sukkoth di nambalda goh. ⁹ At inalin Gideon ay diday, “Awni ta hay pumbangngada' hi pangabakanmi at pa"io' heten ata'nang an binattun ihinan di mungguwalya eten babluyyu!”

¹⁰ Ya wah di da Zebah ay Zalmunna hi ad Karkor an didan amin hinan tindaludan himpulu ta lemay libuy bilangda an dida din na'angang hinan tindalun nalpuh nan mapulun ti nun'atoyda din hingghut ta han duwampulun tindaluda.

¹¹ Ya inlikaw da Gideon hinan igad hidih nan mapulun hi appit di buhu'an di algaw ad Nobah ya ad Jogbehah ta un himbumagga ya ginubatda nan iMidian. ¹² Ya nan duwan alid Midian an da Zebah ay Zalmunna ya limmayawda goh, mu numpudug da Gideon ta engganay dempapna dida, at an amin nan tindalun di Midian ya ma'atta'otda.

¹³ Ya heden pumbangngadan da Gideon an nalpuh nan ni'gubatanda ya ene'wadah nan miyuy ad Heres. ¹⁴ Ya dempap Gideon han ungan lala'in iSukkoth, ya impitudo'n nan hiyan amin di ngadan nan napitu ta han pitun mumpumpapto' hi ad Sukkoth. ¹⁵ Ya immuy hi Gideon hidid Sukkoth, ya inalinah nan tataguy, “Nomnomonyu din agguyyu nangidatan hi onon din nun'ablay an tindalu' an dumalat di agguymi nampapan ay da Zebah ay Zalmunna? At ad ugwan ya ten inyalimi dida!” ¹⁶ At impa'alana din wa'al an hubit ya din pagal hi mapulun ta numpanuplitdah nan a'ap'apud Sukkoth ta hiyay moltada ta way atondan matuduwan. ¹⁷ Ya immuyda goh ad Peniel, ya pina"ida din ata'nang an binattun abung, ya

numpatoyda nan linala'in de han babluy.

¹⁸ Ya ni'hapit hi Gideon ay da Zebah ay Zalmunna an inalinay, “Hay umatan mah nan linala'in numpatoyyud Tabor?”

Ya tembaldan inaldiday, “Hay tigawda ya umatdan he"an ay imbabaluy di ali.”

¹⁹ Ya inalin Gideon ay diday, “Didanay a'agi' an linala'in imbabaluy ina! Ya ihapata' an gulat ta aggyuyu pinatoy dida at adi' patayon da'yu!” ²⁰ Ya inalinan Jether an lala'in pangpangullun imbaluynay, “Pumpatoymu dida!” Mu aggyu hinu'nut Jether din hanggapna ti un mangmangngilog, at hiyanan tuma'ot.

²¹ Ya inalin da Zebah ay Zalmunna ay Gideon di, “Ma'a tuwali ta he"ay mamatoy ay da'mi ti mahapul an hay natulid an lala'iy mangat.” At pinatoy mah Gideon dida, ya nunluh'upda din al'altin nipibuung hinan kamiluda.

Hay Aat nan Ephod an Inyamman Gideon

²² Ya unat goh nalpah hana ya inalin nan holag Israel ay Gideon di, “Hay pohdonmi ya he"ay apumi, ya miboltan goh hinan holagmu ta nangamung hinan a'apum, ti ten he"ay namaliw ay da'mih nan iMidian!”

²³ Ya tembal Gidon an inalinay, “Bo'on ha'in di mun'ap'apun da'yu ya ta'on nan imbabaluy'u ti hi Apo Dios di apuyu, at Hiyay mumpapto' ay da'yu!” ²⁴ Ya innayun Gideon an mangalin diday, “Mu wada han pohdo' an ibagan da'yu. Way ohan da'yu ya umidat hi hingat an din hinamhamyu.” (Ma'innila an hidin penghana ya mumpunhingatdah balitu' nan holag Ishmael

ti hiyah ne ugalidan umat hi aton nan tataguh mapulun.)

²⁵ Ya tembal nan tatagun inaliday, “Mun'am'amlong amin mangidat ay he"a!” At inyap'apday lo'ob ta pangiyamunganda, at way ohan didaan nun'ipatangday hingat an din hinamhamda. ²⁶ Ya hay damot nan balitu' an hingat hi nidat ay Gideon ya himpulu ta hiyam ya han godwah kilu, ya aggyu niddum nan palangapang an buung, ya nan buung an pinulipul, ya nan mumbolah an lubung an hay inlubung nan a'alid Midian, ya ta"on nan kanhel an miyammah bagang nan kamiluda. ²⁷ Ya hinibug Gideon nan balitu' an inamungda ta inyammanah bulul,* ya inhinanad Ophrah an ni'babluyana. At an amin nan holag Israel ya din'ugdah Apo Dios ta nan niyamman bulul di umuyda dayawon. At hiyah ne dimmalat hi numbaholan da Gideon an hina"ama.

²⁸ At umat hinay na'na'at hi nangabakan nan holag Israel hinan iMidian, at aggyuda mahkay impidpidwan nangubat ay dida. At waday lenggop eden babluy hi napat di tawon ta nangamung un natoy hi Gideon.

Hay Natayan Gideon

²⁹ Ya numbanggad hi Gideon hidin babluynah din hopapna ta hidiy nunhituwana. ³⁰ Ya napituy

* **8:27** Hay immannung an itudun nan Hapit Apo Dios hi inyammana ya nan ma'alih ephod. Hin'umu'uddum ya hay pohdon ten hapit an ibaga ya nan lubung di padi (Ex. 28:6-30; 39:2-26; Lev. 8:7), ya hin'umu'uddum ya hiyay ohan ma'usal hinan pundayawandah nan bulul (Judg. 17:5; 18:14, 17). Hay netob hi pohdonan ibaga di nepto' nin hitu.

linala'ih imbabaluyana ti do'olday ahawana. ³¹ Ya wada goh di enghanah did Shechem an nangiy-imbalyanah nan ohan lala'in nginadnana ta hi Abimelek. ³² Ya na'alla'ay hi Gideon an hina' Joash hidin natayana. Ya inlubu'dah din nilubu'an amanah did Ophrah hinan babluy an ni'hituwandan holag Abiezer.

³³ Ya unat goh nalpah an natoy hi Gideon ya din'ug goh nan holag Israel hi Apo Dios ta nan bubulul di dayawonda. At nan bulul an hi Ba'al-Berith di dayawonda ³⁴ ti naliwandah Apo Dios an Diosdan namaliw ay didah nan buhuldan wah nan nunlene'woh. ³⁵ Ya mi'id goh di impattigdah denoldah nan pamilyan Gideon† hinan do'ol an mun'aphod an inatnah pinumhodanda.

9

Hi Abimelek an Imbaluy Gideon

¹ Wa han ohan algaw ya hi Abimelek* an hina' Gideon ya immuy hidid Shechem hi wadan nan tutulang inana, ya inalinan diday, ² “Baganyu nan tataguh tud Shechem hi un hay ngadan ne nin di pohdonda—nan napitun holag Gideon di mun'ap'apun dida, unu un ammunay oha? Nom-nomonyu adya an ha"i goh di ohah tulangyu!”

³ At immuy nan tutulang inana, ya inulguddah nan tatagud Shechem din inal in Abimelek. At nun'innomnom nan linala'i, ya penhodan un-udon hi Abimelek ti tulangda hiya. ⁴ Ya indatday napituh silver an pihhun nalpuh nan Timplun

† 8:35 Hi Jerub-Ba'al ti duway ngadana. * 9:1 Hay nun'aliana ya hidin 1152-1149 B.C.

Ba'al-Berith, ya henen pihhu di hiyay nunlagbun Abimelek hinan adi mangngol an linala'i ta di-day nitnud ay hiya. ⁵ Ya immuy da Abimelek hinan abung amanad Ophrah, ya hidih nan way ohan damunan batu di numpamatayandah nan napitun linala'in a'agina. Mu hi Jotham an udid-ianda ya limmayaw ta nipo"oy, at agguay napa-toy. ⁶ Ya unat goh nalpah hana ya na'amungdan amin din linala'id Shechem ya ad Beth Millo, ya immuydah nan wadan di me'gonan an ayiw an oak[†] hidid Shechem ta hidiy nangipa'innilaanda an abulutondah Abimelek ta hiyay alida.

⁷ Ya unat goh dengngol Jotham henen na'at ya immuy hinan tulid di Duntug an Gerizim, ya nuntu'u' an inalinay, "Da'yun tatagud Shechem ya donglonyu tun alyo' ta way aton ni' goh Apo Dios an mangngol hinan alyonyu! ⁸ Wada han ohay algaw ya immuy nan a'ayiw ta mumpilidah alida. Ya inalah nan ayiw an oliboy, He"a ni' di mun'alín da'mi! ⁹ Ya tembal den olibo, ya inalinay, Adia' ahan! Ti gulat ta ha"ín di mun'alín da'yu at idinong'u mah an umidat hi lanan mangipadenol hinan udum an madayaw ya nan tatagu. ¹⁰ Ya alyon goh nan a'ayiw hinan ayiw an fig di, He"a ni' di mun'alín da'mi! ¹¹ Mu tembal nan ayiw an fig an inalinay, Adia'! Ti gulat ta ha"ín di mun'alín da'yu ya idinong'un bumungah nan munlameeh an bunga! ¹² Ya

[†] **9:6** Manu ay hiyay me'gonan an ayiw an ma'alih oak ti hiyah ne ustun lugal hi ni'tulagan Joshua hinan i'Israel ta un anggay hi Apo Dios hi unudonda. La'tot ya inhinan Joshua nan ongol an batuh di ta panginomnomandah nan ni'tulaganda (Josh. 24:25-26).

inalin goh nan a'ayiw hinan wa'al an greyp di, He"a ni' di mun'alín da'mi! ¹³ Mu tembal nan wa'al an inalínan diday, Adia' ahan! Ti ha"ín ay di mun'alín da'yu at idinong'un bumungah nan miyammah bayah an mangipa'amlong hinan udum an madayaw ya nan tatagu. ¹⁴ At la'tot ya alyon an amin nan ayiw hinan hubit di, He"a mah atog di mun'alín da'mi! ¹⁵ Ya alyon din hubit ay diday, Immannung ay an ha"ín di pohdonyuh mun'alín da'yu at umali ayun mihi'ug ay ha"ín. Mu gulat ta adi ayu at bumuhu' di apuy an malpuh nan hapang'u, at gohbona nan ayiw an cedar ad Lebanon!"

¹⁶ Ya intuluy Jotham an nangalih, "Inhamadyu mah nin an ninomnom din namto'anyun Abimelek hi mun'alín da'yu? Ya wada mah nin di impattigiyuh maphod hi inatyun da'min pamilyan Gideon an panginomnomanyuh nan mun'aphod an ina'inat ama? ¹⁷ Un adya nomnomonyu an da'yuy dimmalat hi ni'buhulan ama, ya inhuyu'nay odolna ta baliwan da'yuh nan buhulyun iMidian! ¹⁸ Mu ad ugwan ya binuhulyu nan pamilyan ama ti numpatoyyuh nan ohan damunan batu nan napitun imbabaluyna! Ti penhodyun hi Abimelek an inikuknah nan tagalanan alyonyuh ibayu di pento'yuh mun'alid Shechem. ¹⁹ Mu gulat ta inhamadyun ninomnom hi un maphod henen inatyud ugwan ay Gideon ya nan pamilyana at agayu ta mi'yamlong ayun Abimelek! ²⁰ Mu gulat ta adi maphod heden inatyu at bumuhu' ni' di apuy an malpun Abimelek ta gohbon da'yun tatagud Shechem ya ad Beth Millo, ya bumuhu' ni' goh di apuy

ay da'yun iShechem ya iBeth Millo ta gohbonah Abimelek!"

²¹ Ya unat goh nalpah hanan inalina ya nunligud hi Jotham, ya nakak ta immuy an ni'hitud Beer‡ ti tuma'ot ay aginan hi Abimelek.

²² At nun'ali mah hi Abimelek ad Israel hi tuluy tawon. ²³ Ya numbobohholon Apo Dios da Abimelek ya nan tatagud Shechem, at nginohoyda mahkay hi Abimelek. ²⁴ Ya manu ay na'at hana ta hiyay nummoltan Apo Dios ay Abimelek ya nan tatagud Shechem ta balloh din namatayandah nan napitun linala'in imbabaluy Gideon. ²⁵ Ya impattigda goh di ngohoydan Abimelek ti nunhonag nan tatagud Shechem hi immuy numbota' hinan buludna ta an amin di maluh hi tatagu ya penlohday gina'uda. Ya waday nangipa'innilan Abimelek eden ma'ma'at.

²⁶ Heden gutud di na'atan hana ya numbotan ad Shechem hi Gaal an hina' Ebed an didan amin hinan a'aginan linala'i ta ni'hitudah di, ya denlon nan tatagu hiyah di. ²⁷ At immuy numpugah nan tataguh bungan di greyp, ya numpoghanda ta iyammadah bayah. Ya unat goh napgot ya immuydan amin hinan timplun nan diosda ta hidiy numbehtaanda. Ya heden ang'angananda ya umin'inumandah nan bayah ya pinahapahaldah Abimelek. ²⁸ Ya inalina Gaal an hina' Ebed di, "Anaad udot ta hi Abimelek di unudon tu'u? Undan immannung an iShechem an un imbaluy Gideon?§ Ya undan bo'on hi Zebul di upihyalnan mumpapto' hidih nan pun'ap'apuwana? At adi

‡ **9:21** Hay pohdonan ibaga ya *danum* an bo'on nan bumutong an ma'alih beer. § **9:28** Hi Jerub-Ba'al di oha goh an ngadana.

tu'u unudon hi Abimelek ti hay unudon tu'u ya nan holag Hamor ti hiyay napu'agan tu'u! ²⁹ Ya gulat nin ta un ha"i di mumpapto' ay da'yun tataguh tu at pakako' hi Abimelek unu alyo' ay hiyay, Umuymu ayagan an amin nan tindalum, ya immali ayu ta munggubat tu'u!"

³⁰ Ya unat goh dengngol nan ap'apun hi Zebul henen inalin Gaal ya bimmungot. ³¹ At nunhonag hi umuy ay Abimelek an wah did Arumah* ta ipa'inniladan hiyay, "Wah tud Shechem hi Gaal an hina' Ebed an didan amin hinan a'aginan linala'i, ya den etlodda nan tataguh tun babluy ta boholon da'a! ³² At hay atom ya makak ayuh mahdom hinan tatagum ta umali ayun mipo"oy hinan neheggon an babluy ³³ ta hi ma'et hinan helhelong ya lini'ubyud Shechem. Ya gulat ta bumuhu' da Gaal ya nan ni'yibbanan linala'in mangubat ay da'yu ya ipadahyuy abalinanyun mangubat ay dida."

³⁴ At heden nahdom ya initnud Abimelek an amin nan tindaluna, ya nagogodwada ta nun'opatdah pampun, ya immuyda nipo"oy hinan nunle'woh ad Shechem. ³⁵ Ya unat goh nabiggat ya bimmuhu' hi Gaal an hina' Ebed, ya timma'dog hinan way pantaw di allup, ya inamang da Abimelek ya nan tindaluna hiya, at numpangabuhu'dah nipo"oyanda. ³⁶ Ya unat goh inamang Gaal dida ya inalanan Zebul di, "Tigom adya an diaday tatagun ahidaydadyun nalpudah nan madinuntug!"

* **9:31** Hinan verse 41 ya nibaag di babluy hi awadana.

Ya tembal Zebul, ya inalinay, “Hanan tinnigmu ya un ngaun nan aduntuduntug ya bo'on tagu.”

³⁷ Ya inalin goh Gaal di, “Bo'on ngau ti tatagu daden mumpundadyuh dih nan bulud di aduntuduntug! Ya diada goh di umalin nange'wah nan kalatan nalpudah nan wadan di ayiw an ihinan di mumpalad!”

³⁸ Ya inalin Zebul ay hiyay, “Uggoh mahkay din amahapit mud ugwan? Undan bo'on he"ay nangalih, Anaad ta unudon tu'uh nen tagun hi Abimelek? Didanay tatagun pinahapahalyu! At ad ugwan ya umuy ayu ta gubatonyu dida!” ³⁹ At impangulun mah Gaal nan linala'id Shechem ta gubatonda da Abimelek. ⁴⁰ Mu na'abak hi Gaal, at limmayaw, ya pindug da Abimelek hiya. Ya do'olday nun'atoy hi tindalun nan iShechem an awalitangdah nan owon ta engganah nan way pantaw an allup di babluy. ⁴¹ Ya nunnanong hi Abimelek an nunhitud Arumah, mu numpakak Zebul hi Gaal ya nan a'agina ta taynandad Shechem.

⁴² Ya unat goh nabiggat ya nunhahapit nan tatagud Shechem an umuyda mi'gubat. Mu unat goh ininnilan Abimelek henen atonda ⁴³ ya inayagana ta na'amungda nan tindaluna, ya nun'atluona dida ta tulun pampunda, ya immuyda numbota'. Ya unat goh tinnig da Abimelek nan tatagun mumpangabuhu'dah nan babluy ya bimmuhu'dah nan nipo"oyanda, ya numpatoyda nan iShechem. ⁴⁴ Ya nunnaudon Abimelek ya nan tindaluna ta immuyda inyadug nan pantaw di allup nan babluy. Ya nan duwan pampun an tindalu di ni'gubat hinan tataguh nan way

neheggon hinan babluy, ya inamindan numpatoy dida. ⁴⁵ Ya inyal'algaw da Abimelek an ni'gubat ta nangamung unda hinakup heden babluy, at numpatoyda nan tatagun bimmabluy hidi. Ya numpa"ida nan wah nan babluy, ya nunhabua-ganda nan lutah ahin.

⁴⁶ Ya unat goh dengngol nan tatagun nihinah nan ata'nang an abung an pungguwalyaan ad Shechem henen na'at ya immuyda nipo"oy hinan nihamad an Timplun El-Berith. ⁴⁷ Ya waday nangipa'innilan Abimelek an na'amungda nan tataguh di, ⁴⁸ at initnudnan amin nan tinaluna ta nunti'iddah nan Duntug an Zalmon. Ya in-nalna din wahay ta nanalipangnah nan ayiw, ya impi'ugna, ya inalinah nan tinalunay, "Pun-naudonyu ta atonyu nan tinnigyun inat'u!" ⁴⁹ At an amin nan tinaluna ya way ohaan inatda din inalin Abimelek, ya nangunuddan hiya, ya timpunda nan hapang hinan way nunlene'woh din nihamad an timplun na'amungan din tatagu, ya inapuyanda. At an amin nan tatagun wah dih bunulna ya nun'atoyda, ya mid mapto' ya hinlibuy tatagun linala'i ya binabai.

⁵⁰ Ya hay nehnod hi immayan goh da Abimelek ya ad Thebez, ya lini'ubda nan babluy, at hinakupda. ⁵¹ Mu wadah nan gagwan den babluy han ata'nang an abung an pungguwalyaan, ya hiyay immayan an amin nan tataguh di. Ya unat goh himmigupdan amin ya intangobda, ya nunda'igda ya unda umuy hinan atap den abung. ⁵² Ya inunud Abimelek dida ta gubatonda. At immuy hi Abimelek hinan pantaw nan ata'nang

an abung an pungguwalyaan ta apuyana, ⁵³ mu innal han babai din batun gilingan, ya enggahna, ya nepto' hi ulun Abimelek, at nagumal.

⁵⁴ Ya nunnaudon Abimelek an nangayag hinan ungan mun'od'odon hi hapiawna, ya inalinan hiyay, “Alam nan hanggapmu, ya pinatoya' ta adida ulgudon di un hay babaiy namatoy ay ha"in!” At tinubli' mah nen tagalana ta natoy. ⁵⁵ Ya unat goh tinnig nan holag Israel an natoy hi Abimelek an alida ya na'amindan numpanga'anamut hi a'abungda.

⁵⁶ Hiyah ne inat Apo Dios an nangiballoh ay Abimelek hinan nappuhin inatnan amanah numpamatayanah din napitun a'agina. ⁵⁷ Ya nunligaton goh Apo Dios nan tatagud Shechem an dumalat nan nun'appuhin ina'inatda ti hiyah ne din inalin Jotham an hina' Gideon hi ma'at ay didah din nangidutanan dida.

10

Hi Tola

¹ Unat goh natoy hi Abimelek ya hi Tola* an hina' Puah an ap'apun Dodo an holag Is-sachar di immuy an namaliw hinan holag Israel. Ya nunhitud Shamir hinan madinuntug ad Ephraim. ² Ya hiyay numpapto' hinan holag Israel hi duwampulu ta han tuluy tawon ya un matoy, ya nilubu' ad Shamir.

Hi Jair

³ Ya unat goh natoy hi Tola ya nihukat hi Jair†

* **10:1** Hay nunhulbianan Apo Dios ya hidin 1149-1124 B.C.

† **10:3** Hay nunhulbianan Apo Dios ya hidin 1149-1124 B.C.

an iGilead, ya hiyay numpapto' hinan holag Israel hi duwampulu ta han duway tawon. ⁴ Ya tulumpuluy linala'ih imbabaluyna, ya waday pun-takayandah tulumpulun dongki. Ya tulumpulun babluy di bimmabluyandad Gilead, ya nginad-nanda daden babluy ta Havvoth Jair‡ ta nanga-mung ad ugwan. ⁵ Ya unat goh natoy hi Jair ya nilubu' hidid Kamon.

Hi Jephthah
(*Heb. 11:32*)

⁶ Ya numbahol goh nan holag Israel ay Apo Dios an dumalat nan nundayawandah nan bulul, ya nan Ashtoreth, ya nan udum an dayawon di i'Aram,§ ya iSidon,* ya iMoab,† ya nan holag Ammon,‡ ya nan iPhilistia.§ Ya din'ugdah Apo Dios an adida goh dayawon. ⁷ Ya dumalat henen inatda ya ma'abbungot hi Apo Dios hinan holag Israel, at impa'abakna didah nan iPhilistia ya nan holag Ammon. ⁸ Ya himpulu ta waluy tawon di nangipaholholtapandah nan holag Israel an numpunhitud Gilead hidih appit hi buhu'an di algaw hinan Wangwang an Jordan hinan lutan nan holag Amor. ⁹ Ya bimmad'ang nan holag

‡ **10:4** Hay pohdonan ibaga ya *bababbabluy Jair*. § **10:6** Opat di na'abbagbagtun bululda an da Hadad (unu hi Ba'al), ya hi Mot, ya hi Anath, ya hi Rimmon. * **10:6** Opat di na'abbagbagtun bululda an da Ba'al, ya hi El, ya nan duwan babain bulul an da Ashtoreth ay Asherah. † **10:6** Hi Chemosh di na'abbagbagtun bululda. ‡ **10:6** Hi Molek (unu hi Milcom) di na'abbagbagtun bululda. § **10:6** Ta'on un dinayaw nan iPhilistia nan bubulul di iCanaan mu waday bagida an bulul an da Dagon ay Ba'al-Zebub.

Ammon hinan Wangwang an Jordan ta gubatonda nan holag Judah, ya holag Benjamin, ya holag Ephraim. At inyal'allanay nunligligatan nan holag Israel.

¹⁰ At la'tot ya numpahpahmo'dan Apo Dios an inalay, “Ongol di numbaholanmin He" a ti din'ugmi He" an Diosmi ta nan bulul di dinayawmi!”

¹¹ Ya tembal Apo Dios an inalinay, “Hidin hopapna ya pinaligat da'yuh nan tatagud Egypt, ya nan holag Amor, ya nan holag Ammon, ya nan iPhilistia, ¹² ya nan iSidon, ya nan himpampun an Amalek, ya nan holag Maon,* ya mumpahpahmo' ayun Ha" in, at binaliwa' da'yu. ¹³ Mu numbahol ayu goh ti din'uga' ta hay udumnan madayaw di dinayawyu, at ad ugwan ya adi' ahan baliwan da'yu! ¹⁴ At umuy ayun mumpahmo' hinan udum an madayaw an pento'yu ta diday mamaliw ay da'yuh un way ipaligligatanyu!”

¹⁵ Mu inalin damdama nan holag Israel ay Apo Dios di, “Numbahol amin He" a, at nan pohdom di atom ay da' mi. Mu baliwan da' mi ni' ahan ad ugwan!” ¹⁶ At nun'itapalda nan bululda ta hi Apo Dios mahkay di dayawonda. Ya munlungdayah Apo Dios hinan punligligatan nan i'Israel.

¹⁷ Ya nadatngan heden gutudna ya na'ayaganda nan tindalun holag Ammon ta mundadaandan mi'gubat, ya hidid Gilead di immapalanda. Ya na'amungda goh nan holag Israel ta immapalad Mizpah. ¹⁸ Ya nunhahapitda nan mumpangipangpanguluh nan holag Israel an alyonday,

* **10:12** Mid mapto' ya diday holag Midian.

“Nan mahhun ay ditu'un mangubat hinan holag Ammon ya hiyay mun'ap'apun amin hinan tatagud Gilead.”

11

Hay Aat Jephthah

¹ Ya wada han lala'in mungngadan hi Jephthah* an iGilead, ya mabi'ah ya nala'eng an tindalun inyimbaluy Gilead hi ohan babain puta. ² Mu waday udum hi linala'in imbabaluy Gilead hinan ahawana tuwali.† Ya unat goh immel'ellog daden imbabaluy Gilead ya pinakakdah Jephthah hi abungda. Ya inalidan hiyay, “He" a ya mi'id ah boltanom hinan banoh ama tu'u ti he" a ya un'a inikuk!” ³ At tinaynan Jephthah nan a'agina ta immuy an ni'hitud Tob. Ya wadaday linala'in mi'id di hulbin di nitaguanda an ni'ligwan hiya, at ninitnuddan hiya.

⁴ Ya agguay nabayag ya immuy binuhul nan holag Ammon nan holag Israel. ⁵ Ya unat goh magadyuh an munggugubatda ya immuy nan a'ap'apud Gilead ta inayagandah Jephthah an wah did Tob. ⁶ Ya unat goh nidatongda ya inalidan hiyay, “Umali'a ta ipangulu da'mi ta umuy tu'u gubaton nan holag Ammon!”

⁷ Mu tembal Jephthah an inalinay, “Alyo' at goh hi binohola' an agguya' penhod, at hiyaat unna' pinakak hi abung da ama! Ya anaad ta ad ugwan an gubaton da'yu ya mahapula' mahkay?”

* **11:1** Hay nunhulbinaan Apo Dios ya hidin 1078-1072 B.C.

† **11:2** Hay ngadan nan udumnan dida ya da Ishhod ay Abiezer, ya hi Mahlah (I Chron. 7:17-18).

⁸ Ya invalidan hiyay, “Manu ay ti he"ay mahapulmid ugwan ta way mangipangpangulun da'mi, ta umuy tu'u gubaton nan holag Ammon! Ta malpah ya he"ay mun'ap'apun amin hinan iGilead.”

⁹ Ya tembal Jephthah an inalinan diday, “Gulat ta mi'yalia' ay da'yu ta gubato' nan holag Ammon ta iyabulut Apo Dios an abako' dida ya immanung dan an ha"in di mun'ap'apun da'yu?”

¹⁰ Ya tembaldan invaliday, “Immannung an abulutonmi nan alyom, ya hi Apo Dios di ihtigu tu'u.” ¹¹ At nitnud hi Jephthah hinan a'ap'apun di iGilead, ya inabulut nan tataguh di an hiyay ap'apudah mangipangpangulun dida. Ya hidid Mizpah hinan way hinagang Apo Dios di nangipidwaan Jephthah an nangibagah nan pohdonah ma'at.

¹² At nunhonag mah hi Jephthah hi umuy mi'hapit hinan alin di holag Ammon, ya umat hituy hinapitna: “Anaad ta umali ayun mangubat ay da'mi? Undan way inatmin da'yu?”

¹³ Ya hay nambal nan alih nan hennag Jephthah, ya inaliday, “Hidin nalpuwan nan holag Israel ad Egypt ya penlohda nan lutamin mete"ah nan Wangwang an Arnon ta engganah nan Wangwang an Jabbok, ya ninanayun ta nangamung hinan Wangwang an Jordan. At ad ugwan ya mahapul an ibangngadyun da'mi.”[‡]

¹⁴ Ya numbangngadon goh Jephthah din nahag hinan ali, ¹⁵ ya inaliday, “Umat hituy nambal Jephthah, Agguy penloh nan holag Israel nan lutan di iMoab unu nan lutan di holag Ammon!

¹⁶ Mu umat hituy na'at: Hidin nalpuwan nan

[‡] **11:13** Num. 21:29.

holag Israel ad Egypt ya ene'wadah nan mapulun, at binad'angda nan Mumbolah an Baybay§ ya unda dumatong ad Kadesh. ¹⁷ Ya nunhonagdah immuy hinan alin di i'Edom ta ibagadah unna iyabulut di pange'wandah nan babluyda. Mu aggyuy inyabulut nan ali an e'wadah di.* Ya nunhonagda goh hi umuy mangibagah nan alin di iMoab, mu ta'on hiya ya agguyna inabulut di pange'wandah nan babluyda. At hay inat mah nan holag Israel ya nihinadah did Kadesh. ¹⁸ At hay inatda goh ya ene'wadah nan mapulun ta unda inlikaw hinan babluy di i'Edom ya nan babluy di iMoab ta nangamung unda dimmatong hinan appit di buhu'an di algaw ad Moab hinan dammang di pingit nan Wangwang an Arnon. Ya immapaldah di, mu aggyuda bimmad'ang ti hiyah ne igad nan babluy di iMoab.† ¹⁹ Ya nunhonag goh nan holag Israel hi immuy an nangibagan Sihon an alin di holag Amor an ap'apud Heshbon hi un mabalin an e'wadah nan babluyda. ²⁰ Mu aggyuy inabulut Sihon an e'wan nan holag Israel hidi ti hay inatna ya unnaat goh inamung an amin nan tindaluna ta immuyda immapal hidid Jahaz ta gubatonda nan holag Israel. ²¹ Mu hi Apo Dios an dayawon nan holag Israel ya binadangana dida ta inabakdah Sihon ya nan tindaluna, at hinakup mah nan holag Israel an amin nan babluy di holag Amor ²² an nete"ah nan Wangwang an Arnon ta engganah nan Wangwang an Jabbok, ya nete"ah nan mapulun hi appit di buhu'an nan algaw ta

§ **11:16** Unu Red Sea. * **11:17** Num. 20:14-17. † **11:18** Num. 20:21; 21:13; Deut. 2:8.

engganah nan Wangwang an Jordan hinan appit di alimuhan di algaw.‡ ²³ At tigom an hi Apo Dios an Dios di holag Israel di namakak hinan holag Amor ti indatna nan babluydah nan holag Israel an tataguna! At hay biyangyun mangalih unmi ibangngad udot ay da'yu? ²⁴ Bagiyu tuwalin amin nan indat nan dayawonyun hi Chemosh!§ At umat goh hina ay da'mi an bagimin amin nan indat Apo Dios an Diosmi! ²⁵ Undan alyonyuh un ayu on'onayna ya un da Balak an hina' Zippor an alid Moab? Agguy ahan ni'bohbohhol ay da'min holag Israel, ya agguy goh ahan da'mi ginubgubat. ²⁶ Uya'an tuluy gahut di tawon hi bimmabluyan nan holag Israel hi ad Heshbon, ya ad Aroer, ya nan abablubabluy hinan nunlene'woh, ya an amin nan babluy hinan pingit di Wangwang an Arnon, ya anaad ta agguyyu ninomnomnom an bangngadon ay danen tawon hanan babluy? ²⁷ Mi'id ahan di inat'un he"ah nappuhi, mu nappuhih nen atom ti ten gubaton da'mi! At hi Apo Dios an munhumalya di mangipanuh ad ugwan hi un hay holag Israel unu hay holag Ammon di numbahol.”

²⁸ Mu heden alin di holag Ammon ya unna hinlu'lu'ingon nan impa'innilan den hennag Jephthah ay hiya.

²⁹ Ya niyodol nan Na'abuniyanan an Lennawan Jephthah, at immuy an ene'wanad Gilead ya ad Manasseh ya un mumbangngad hidid Mizpah hi ad Gilead ya unda umuy gubaton nan holag Ammon.

‡ **11:22** Num. 21:21-31. § **11:24** Hiyay na'abbagbagtun bulul di iMoab.

³⁰ Ya nunhapatah Jephthah ay Apo Dios an inalinay, “Gulat ta badangana' ta abako' nan holag Ammon ³¹ ya hay ato' ya gohbo' ta e'nong'u nan mahhun an pumitaw hinan abung'uh umalin manamun ha'in hi pumbanggada' hi alpahan di pangabaka'. At hiyay e'nong'un He"a ta Onong an Moghob.”

³² At impangulun Jephthah nan tataguna ta immuyda ginubat nan holag Ammon, ya diday nangabakon Apo Dios. ³³ Ya duwampulun babluy di ginubatdan mete"ad Aroer ta engganah nan babluy ad Minnith ya ad Abel Keramim. Ya do'ol ahan di nun'atoy hinan holag Ammon, at hiyanan inabak nan holag Israel dida.

Hay Na'at hinan Babain Imbaluy Jephthah

³⁴ At numbanggad hi Jephthah hinan abungdad Mizpah, ya limmahun han imbaluynan babain umuy an manamun hiya, ya gun manayaw, ya gunna ipagangoh nan tambourine hi amlongna! Ya mid ah udumnah imbaluyna an anggaynah den babai. ³⁵ Ya unat goh tinnig Jephthah nan imbaluyna ya pini"inay lubungna, ya munlulugwan inalinay, “Anakkayah ahan tun imbaluy'u! An he"ay dumalat hitun nidugah an punlungdayaa' ya punha'itan di nomnom'u ti niluh an waday inhapata' ay Apo Dios an adi mabalin hi un'u ibahhaw!”

³⁶ Ya tembal han imbaluynan inalinay, “Ama, mahapul an ipa'annungmuy inhapatam ay Apo Dios hi atom ay ha'in ti impa'abaknan he"a nan buhulmun nan holag Ammon.” ³⁷ Mu inalina goh ay amanay, “Iyabulutmu ni' di duway bulan

ta umuy amih nan liligwa' an munle'le'od hinan dudunduntug, ya ta umuymi kilaan di ataya' ti ten matoya' an balahang.”

³⁸ Ya inabulut Jephthah an alyonay, “Oo, umuy ayu munle'le'od hi duway bulan.” At immuydah nan liligwanan binabaih nan dudunduntug an munlungdaya ti matoy hiya an balahang. ³⁹ Ya unat goh nalpah heden duway bulan ya immanamut hi abungda, at inat amana din inhapatanan Apo Dios. At henen balahang ya natoy.

Ya umat hinay niyugalih nan binabaid Israel ⁴⁰ an tinawon ya nan babalahang ad Israel ya gunda umuy hinan dudunduntug hi opat di algaw ta ilangduanda nan na'at hidin balahang an imbaluy Jephthah ad Gilead.

12

Hay Ni'gubatan Jephthah hinan Holag Ephraim

¹ Nundadaan nan holag Ephraim an umuy mi'gubat, at binad'angda nan Wangwang an Jordan, ya immuydad Zaphon. Ya nunhonagdah immuy ni'hapit ay Jephthah ta invalidan hiyay, “Anaad ta agguy da'mi impa'ayag ta binadanganmi da'yun nangubat hinan holag Ammon? At puulanmi nan abungmu ta me'yeghob'a.”

² Ya tembal Jephthah an inalinay, “Goh kan ya impa'ayagmi da'yuh din nunhohongilanmih nan holag Ammon, mu agguy ayu immali ta binadanganana'?” ³ Ya unat goh wan inila' an adi ayu umalin bumadang ay da'mi ya inhuyu"uy nitagua', ya bimmad'ang amih nan igad ta immuymi ginubat nan holag Ammon, ya nangabakona' ay Apo

Dios. At hay dumalat ta umali ayun mangubat ay ha'in?"

⁴ Ya inalin nan mangipangpanguluh nan holag Ephraim di, "Da'yun iGilead ya nunlahhin ayu ti nakak ayuh nan holag Ephraim ya nan holag Manasseh!"

At hay inat Jephthah ya impa'ayagna ta na'amungda nan tindalunan nalpud Gilead, ya ginubatda nan holag Ephraim, ya inabakda dida. ⁵ Ya hinakup nan iGilead nan babluy an awadan nan bad'angon hinan Wangwang an Jordan an mipluy ad Ephraim ta mi'id aton nan holag Ephraim an lumayaw. Mu gulat ta waday i'Ephraim an mamhod an bumad'ang ya hanhanan nan iGilead an alyonday, "Nalpu'ah nan holag Ephraim?" Ya gulat ta tabolonan alyonay, "Bo'ona," ⁶ ya inaliday, "Akkay tuwali alyom di, Sibboleth."* Ya gulat ta adi humada' di panapitna ta unna alyon di Sibboleth ya dapoponda, ya pinatoydah nan bad'angan. Ya hay uyap di numpatoydah nan holag Ephraim ya napat ta han duway libu.

⁷ Ya un onom di tawon di numpapto'an Jephthah hinan holag Israel, ya natoy, ya nilubu' hinan babluy an ni'babluyanad Gilead.

Hi Ibzán

⁸ Ya unat goh natoy hi Jephthah ya nihukat hi Ibzán† an iBethlehem‡ an mangipapto' hi-

* **12:6** Hay pohdonan ibaga ya *lobong*. † **12:8** Hay nunhulbisan Apo Dios ya hidin 1080-1073 B.C. ‡ **12:8** Wadad Israel nan duwan higib an mungngadan hi Bethlehem: (1) waday ohad Judah, ya (2) waday ohad Zebulun. Mid mapto' ya heten higib ya wadad Zebulun.

nan holag Israel. ⁹ Ya tulumpuluy linala'ih imbabaluyna ya tulumpulu goh di binabai. Ya nun'ipiyapuna din tulumpulun binabain imbabaluynah nan udum an himpangapu, ya immuy nun'ayag hi tulumpulun babalahang an nalpuh nan udum an himpangapu ta inahawan din tulumpulun linala'in imbabaluyna. Ya un pituy tawon di numpapto'anah nan holag Israel. ¹⁰ Ya unat goh natoy hi Ibban ya nilubu' ad Bethlehem.

Hi Elon

¹¹ Ya unat natoy hi Ibban ya nihukat hi Elon[§] an holag Zebulun an numpapto' ad Israel hi himpuluy tawon. ¹² Ya unat goh natoy hi Elon ya nilubu' hidid Aijalon hinan lutan Zebulun.

Hi Abdon

¹³ Ya unat goh natoy hi Elon ya nihukat goh hi Abdon* an hina' Hillel an iPirathon an numpapto' ad Israel. ¹⁴ Ya napatday imbabaluynan linala'i, ya tulumpuluy linala'in a'apunan waday puntakayandah napitun dongki. Ya un waluy tawon di numpapto'an Abdon ad Israel, ¹⁵ ya natoy, ya nilubu' ad Pirathon hinan babluy Ephraim hidih nan madinuntug an babluy nan holag Amalek.

13

Hay Nitungawan Samson (Heb. 11:32)

§ **12:11** Hay nunhulbanaan Apo Dios ya hidin 1073-1063 B.C.

* **12:13** Hay nunhulbanaan Apo Dios ya hidin 1063-1055 B.C.

¹ Numbahol goh nan holag Israel ay Apo Dios, at inyabulutnay iPhilistia an mun'ap'apun didah napat di tawon.

² Ya wada han lala'in hay ngadana ya hi Manoah an holag Dan an hay babluyna ya ad Zorah. Ya han ahawana ya bahig, at mid ah imbaluyda. ³ Ya la'tot ya numpattig han Anghel Apo Dios* ay hiya, ya inalinay, “He”a ya bahig'a, mu awniat munhabi'a, at itungawmu, ya lala'i. ⁴ At hay mahapul hi atom ya adi'a ahan uminum hi bayah unu nan malgom an bumutong, ya adim ahan onon nan mapaniaw an ma'an. ⁵ Ya wa ay ta itungawmu han imbaluymun lala'i ya adim ahan oltan di buu'na ti manu ay ya mete"an ne han algaw an nitungawana ya midawat ay Apo Dios ta mibilang hi Nazirite, ya ta hiyay mangete"an mamaliw hinan holag Israel hinan iPhilistia.”

⁶ Ya heden babai ya immuy, ya inulgudnah nan ahawanan alyonay, “Wada han tagun immalin ay anghel Apo Dios an atata'ot di tigawna! Ya agguy'u hinanhanan di nalpuwana, ya agguyna imbaag di ngadana! ⁷ Mu inalinay munhabia', ya itungaw'u, at lala'i! Ya inalina goh di adia' umin'inum hi bayah unu nan malgom an bumutong, ya adi' onon an amin nan mapaniaw an ma'an ti henen ung'ungnga ya midawat ay Apo Dios ta mibilang hi Nazirite an mete"ah itungawana ta engganah atayana.”

⁸ At nunluwalun Apo Dios hi Manoah, ya inalinay, “He”a, Apu, ya pumbangngadom ni' goh

* **13:3** Mid mapto' ya hi Jesu Kristun nipattig hinan Old Testament ti na'awatan Manoah an Hiya ya hi Apo Dios (verse 22).

henen tagu ta ipa'innilanan da'mi nan mahapul hi atonmih nan ung'ungngan mitungaw.”

⁹ Ya inabulut Apo Dios nan inluwalun Manoah, at hennagna nan Anghelna ta immuy goh hinan babain wah dih nan payaw, mu nan ahawanan hi Manoah ya mi'id an agguy nitnud ay hiya.

¹⁰ At nunnaudon den babain immuy nangalin ahawanan inalinay, “Ihna goh din tagun hiyah ne din numpattig ay ha" in hidin handi!”

¹¹ At nalana"uy hi Manoah, ya nitnud ay ahawana ta immuydan de han tagu, ya inalinay, “He" a dan din tagun ni'hapit ay ahawa'?”

Ya tembal nan Anghel Apo Dios, ya inalinay, “Oo, Ha" in.”

¹² Ya inalin Manoah di, “Hi awni ta mipa'annung nan inalim ya ngadan mah di mahapul hi atonmih nan ung'ungnga ta maphod di itamunah un umilog?”

¹³ Ya inalin de han Anghel Apo Dios di, “Hay mahapul ya aton ahawam an amin din inali' ay hiya ¹⁴ an mahapul an adi mangan hinan malpuh nan bungan di greyp, ya adi uminum hi bayah unu nan malgom an bumutong, ya adi goh mangan hinan mapaniaw an ma'an. At mahapul an unudonan amin din inali' ay hiya.”

¹⁵ Ya inalin Manoah hinan Anghel Apo Dios di, “Adi'a ni' makak ta hodom ta ipaltianmi He" ah uyaw an gandeng.”

¹⁶ Ya inalin han Anghel Apo Dios ay Manoah di, “Ta" on unna' taktakon ta adia' makak mu adi damdama onon ahan nan malgom an ononyu. Mu gulat ta nundadaan ayuh Onong an Moghob at

ene'nongyun Apo Dios.” (Ya manu ay ya un aggyu inilan Manoah hi un Hiya ya Anghel Apo Dios.)

¹⁷ Ya inalin Manoah hinan Anghel Apo Dios di, “Ibaagmu ni' di ngadanmun da'mi ti gulat ta mipa'annung nan inalim ya He"ay e'gonanmi.”

¹⁸ Ya tembalna, ya inalinay, “Anaad ta pohdonyun innilaon di ngadan'u? Gulat ta ibaag'u mu adi ayu damdama pa"innilah aatna.”

¹⁹ Ya immuy innal Manoah din uyaw an gandeng, ya iniddumnah din ma'an an onong, ya inyuynah nan batu, ya genhobna ta ene'nongnan Apo Dios. Ya umipano'h'ay inat Apo Dios ²⁰ ti unat goh immutyu' din ahu' hinan pun'onngan ya tinnig da Manoah ay ahawanan nitnud din Anghel Apo Dios an gun omolegoy ad abuniyan. Ya heden nannigan da Manoah ay ahawanah nan na'at ya nunyappuhuda, ya nitumu' di angahdah nan luta. ²¹ Ya aggyu mahkay numpatpattig nan Anghel Apo Dios ay da Manoah an himbaluy, at hiyah ne nanginnilaan Manoah an Anghel Apo Dios.

²² Ya inalin Manoah ay ahawanay, “Umannung an matoyta ti nen tinnigtah Apo Dios!”

²³ Mu tembal ahawanan inalinay, “Mu gulat ta iyabulut Apo Dios di atayanta at agguyna mah inabulut nan ene'nongta, ya agguyna goh impat-tig hanan amin an na'at, unu agguyna imbagan amin hatun ma'at!”

²⁴ Ya unat goh nuntungaw han ahawan Manoah ya lala'i, at ngingadnanda ta hi Samson. Ya im-mel'ellog heden ung'ungnga, ya winagahan Apo Dios. ²⁵ Ya nan Na'abuniyanan an Lennawa ya ente"anan nangipabi'ah ay Samson hi wadanah

ad Mahaneh Dan hinan numbattanan di ad Zorah
ya ad Eshtaol.†

14

Da Samson ya nan Babain iTimnah

¹ Wada han ohay algaw ya nundadyuh Samson hi ad Timnah, ya wada han tinnignan balahang an holag di iPhilistia. ² Ya unat goh numbanggad hi abungda ya inalinah nan o'ommodnay, “Wada han tinnig'un babain iPhilistia hidid Timnah an pohdo', at mundadaan ayu ti mun'ahawa ami.”

³ Ya tembal nan o'ommodnan invaliday, “Anaad ta pohdom an mangahawah nan iPhilistia an nat'on di diosda? Undan mi'id di pohdom hinan binabain tutulang tu'u unu hinan binabain ni'babluyan tu'u?”

Mu inalin Samson ay amanay, “Ama, henen babai ya hiya ahan di pohdo'.”

⁴ Ya nan o'ommodna ya aggyuda inilah un hi Apo Dios di ad nomnom ene ta waday atonan mi'papattoy hinan iPhilistia an nun'ap'apud Israel eden timpu.

⁵ At nitnud hi Samson hinan o'ommodna ta nundadyudad Timnah, ya ene'wadah nan wadan di nitamman di greyp. Ya himbumagga ya waday uyaw an layon an humeeheel ay hiya. ⁶ Ya hin'alina ya impabi'ah nan Na'abuniyanan an Lennawa hi Samson, at un nginamay Samson an nunha'ha' din layon an ay ihunay un uyaw an gandeng ya anggay. Mu agguyna imbaag hinan o'ommodnah den inatna.

† **13:25** Hay nunhulbianan Apo Dios ya hidin 1075-1055 B.C.

⁷ Unat goh dimmatongdad Timnah ya immuy hi Samson hi wadan nen balahang ta mi'hapit ay hiya ti penhodna ahan.

⁸ Ya agguay nadnoy ya numbangngad da Samson ad Timnah ta iyahawanah den babai. Ya hidin immayanda ya inhingginay nange'wana ta immuyna tinnig din layon an pinatoyna, ya manoh'ah nannigana ti do'ol di iyu'an an ahi'a'alukayat hinan odol den layon. ⁹ At inalna din nadamman an iyu'an, ya impadal-dalanan in'inan. Ya nundapuh hiyah nan wadan di o'ommodna, ya indatana didah ononda. Ya agguyna imbaag hi un hay innalnah nan odol din natoy an layon.

¹⁰ At hi aman Samson ya immuy an ni'yul'ulgud hinan babain dumalat di alhinan Samson, ya numpaltih Samson an waday pinnangan ad Timnah ti hiyah ne aat di ugalida. ¹¹ Ya unat goh tinnig nan tatagu hiya ya inayaganday tulumpuluh nan ungungan linala'in den babluy ta way pi'yibbana.

¹² Ya inalin Samson ay diday, “Wada han ipangappun'un da'yu. Mu gulat ta wada ay di mungngappun ay da'yuh mahhun ya un umatam di miyapitun algaw eten gotad ya waday idat'uh lagbuyuh tulumpuluh ma"aphod an mundongngol an lubang ya tulumpuluh mumpumpalis an lubang. ¹³ Mu gulat ta adi ayu pa"angngappun ya mahapul an da'yuy mangidat ay ha"in hi tulumpuluh ma"aphod an mundongngol an lubang ya tulumpuluh mumpumpalis an lubang.”

Ya inalidan hiyay, “Ibaagmuh nen ipangappunmu ta innilaonmi.”

14 Ya tembalnan inalinay,

“Hay malpuh nan mangamangan ya waday onon,
ya malpuh nan mabi'ah ya waday munlameeh.”

Ya tuluy algaw di naluh ya adida pa'annomnom hi ngadan di pohdon den impangappunan hapiton.

15 Ya heden miyapat hi algaw ya inalidan de han ahawan Samson di, “Annaam hi ahawam ta ibaagnan ditu'uy pohdon nan impangappunah hapiton, ti gulat ta adim at gohbonmi nan abung amam, ya middum'an mi'yoghob! Ti un da'mi mah impa'ayag hitun pinnangan ta un da'mi wot-woton?”

16 At heden ahawan Samson ya immuy ay hiya, ya munlulugwa, ya inalinan hiyay, “He" a ya adia' pohdon! Immannung an unna' boholon! Ti nan impangappunmuh nan tatagu' ya agguymu imbaag ay ha" in di ibalinana!”

Ya inalin Samson di, “Inilam an ta" on un da ama ay ina ya aggu'y u imbaag ay dida, at anaad udot ta ibaag'un he" a?” 17 Ya heden babai ya limmugwalugwan den pituy algaw an gotad. At heden miyapitun algaw ya napilitan hi Samson an nangibaag hi pohdonan hapiton nan impan-gapngappuna. At heden ahawana ya imbaagnay aat den ngapngappun hinan i'ibbanan iPhilistia.

18 Ya heden miyapitun algaw an na'uy an mahdom an aggu'y pay immuy hi Samson hinan kuwaltuna ya inalin nan tatagun den babluy di,
“Ngadan nin di ma'allameeh ya un hay danum di iyu'an?”

Ya ngadan nin di mabi'bi'ah ya un hay layon?"

Ya tembal Samson, ya inalinan diday, "Gulat ta aggyu ayu ni'hapit ay ahawa"* at mi'id di inilayuh ibalinana!"

¹⁹ Ya impabi'ah nan Na'abuniyanan an Lennawa hi Samson, at nundadyuh did Ashkelon. Ya hidiy numpamatayanah tulumpuluy linala'i, ya nun'alanay gina'udan ma'al'alidammuh ta nun'idatnah din ungunan linala'in nangibaag hi aat din impangappuna. Ya dimmalat di bungotnah nan inat ahawana ya immanamut hi nunhituwan da amana. ²⁰ Ya heden ahawan Samson ya impaboltandan impa'ahawah din lala'in ligwan Samson an niniddum an bimmadang ay hiyah din nun'ahawaanda.

15

¹ Ya aggyu nadnoy ya gutud di ahiboto' hi wheat, ya gino'dan Samson han uyaw an gandeng ta immuyna tinnig hi ahawana. Ya unat goh nidatong hidi ya inaliny, "Pohdo' an umuy hi kuwaltun ahawa'."

Mu inyadin aman ahawana, ² ya inalinan Samson di, "Hay ninomnom'u ya unmu abohlan, at hiyaat un'u impa'ahawah nan ligwam. Mu ma"apgohan ahan han udidiana, at mabalin an hiyay mihukat hi ahawaom."

³ Ya inaliny Samson ay diday, "Ad ugwan ya adia' pabaholon ay da'yuh nan pangiballoha' hinan nappuhin inatyun iPhilistia ay ha'in!" ⁴ At

* **14:18** Hay immannung an hinapit Samson ya, "Gulat ta aggyu ayu ni'hapit hinan ay uyaw an baka'."

hay inatna ya immuyna dempap di tuluy gahut hi ma'alih foxes,* ya numpunhu"uponay iwitda ta mun'ahindudwada, ya nun'eg'odna goh hinan iwitday kingki, ⁵ ya nuntolgana din kingki ya unna ibo'tan danen foxes ta payona didah nan payaw nan iPhilistia. At noghob nan wheat an nabto', ya nan agguy napugah an greyp, ya nan nun'itanom an olibo.

⁶ Ya minahmahan nan iPhilistia an inalityday, "Hay nangat nin hina?"

Ya waday nangibaag an alyonday, "Hi Samson an inapun han iTimnah! Ya manu ay inatnay umat hina ti unda impaboltan di ahawanah nan lala'in ligwana."

At nan iPhilistia ya immuyda genhob heden babai ya ta'on hi amana ta natoyda. ⁷ Ya inalin Samson hinan iPhilistia di, "Dumalat heten inatyu ya ihapata' an adi' idinong ta nangamung un'u iballoh an amin nan inatyu!" ⁸ Ya dumalat nan boholna ya ni'gubat hi Samson hinan iPhilistia, ya do'ol di numpatoynan dida.

Ya unat nalpah ya immuy an nihinah nan liyang hinan daplah ad Etam.

Hay Nangabakan Samson hinan iPhilistia

⁹ Ya nan iPhilistia ya immuydad Judah ta nungkampudad Lehi. ¹⁰ Ya imbagan nan tatagud Judah an alyonday, "Hay dumalat ta umali ayun mangubat ay da'mi?"

Ya tembal nan iPhilistia an inalityday, "Manu ay immali ami ya ta dapoponmih Samson ta iballohmiy inatnan da'mi!"

* **15:4** Hiya ya umat hinan atata'ot an ahuh nan inalahan.

11 At nan tuluy libun iJudah ya immuydah nan liyang hinan daplaha ad Etam an nipo"oyan Samson, ya inalay, "Unmu dan agguy ninomnom an nan iPhilistia di mumpapto' ay ditu'u? He"ay ad bahol hitun na'at ay da'mi!"

Ya inalin Samson ay diday, "Hay imballoh'un dida ya nan inatdan ha"i!"

12 Ya inalidan hiyay, "Manu ay immali ami ya ta dapoponmi he"a ta idatmi he"ah nan iPhilistia."

Ya inalin Samson ay diday, "Mabalin, mu ihapatayun adia' patayon."

13 Ya inabulutdan alyonday, "Adi da'a patayon, mu unmi he"a hawidon ya anggay ta idatmi he"an dida." At hinawidda hiyah nan duwan pa"alan talin, ya imbuhu'dan de han liyang hinan daplaha.

14 Ya unat goh nidatong da Samson hidid Lehi ya immuy dinamun nan iPhilistia an tumanu'u'da an dumalat nan umamlongandah nadpapan Samson. Ya nan Na'abuniyanan an Lennawa ya niyodol ay Samson, at indatnay abalinana. Ya numpogtangna din talin an nanawiddah ngamaynan ay noghob an hinulid di inatnan napogtang, ya nun'agah. 15 Ya wada han dinatongnan pangal di dongki, ya innalna ta hiyay numpamatoynah din hinlibun linala'i.

16 Ya nunhanul hi Samson an inalinay,
 "Nan tunggal an pangal di *dongki* ya hiyay
 numpamatoy'uh nan hinlibun linala'i
 ta nuntutu'undan niwallang an umat hinan
 duwan duntug!"†

† 15:16 Nan nalammung an hapit an *nuntutu'undan niwallang an umat hinan duwan duntug* hinan hapit di Hudyu ya umat hinan hapitda goh an *dongki*.

¹⁷ Ya unat goh nalpah an nunhanul ya intapalna din tunggal an *pangal*. Ya heden lugal an na'atana ya nginadnanda ta ad Ramath Lehi.‡

¹⁸ La'tot ya nidugah di inuwawna, at ni'hapit an numpabadang ay Apo Dios an inalinay, “He" a, Apu, ya nangabakona', ya unna' mah matoy eten inuwaw'u ta omod unna' dapopon hinan adi mangulug ay He" a?” ¹⁹ Ya inabulut Apo Dios nan *endaw* Samson, at nabhi nan lutah nan naka'utan ad Lehi, ya bimmuhu' di danum. Ya mun'am'amlong hi Samson, ya imminum, at pinumhod di le'nana. At nginadnan Samson nan obob ta En Hakkore,§ ya engganad ugwan ya wah did Lehi an adi matdu'.

²⁰ Ya hi Samson di numpapto' hinan holag Israel hi duwampuluy tawon hidin gutud di nun'ap'apuwan nan iPhilistia ay dida.

16

Hay Immayan Samson ad Gaza

¹ Wada han ohay algaw ya immuy hi Samson hi ad Gaza an babluy ad Philistia, ya tinnigna han babain puta, ya immuy ta enelo'na. ² Ya unat goh ininnilan nan iGaza an wah dih Samson ya lini'ubdah den wadana, ya inyadugda nan pantaw di allup nan babluy ta nangamung nawa'ah. Ya didindinongdan de han nahdom an alyondah nomnomday, “Hohoddon tu'u ta nangamung un mawa'ah ya un tu'u patayon!”

‡ 15:17 Hay pohdonan ibaga ya *nan ay duntug an dumalat nan pangal*. § 15:19 Hay pohdonan ibaga ya *nan obob an endaw'u*.

³ Mu nolo' hi Samson ta nangamung un limmabi, ya bimmangon, ya immuy hinan pantaw di allup nan babluy, ya enedonah nan tangob, ya linapdu'na, at nun'iddum din tu'ud ya tulbo' den tangob an nun'abu'nut. Ya impi'ugna ta inti'idnan inyuy hi buludnah nan duntug an dammang ad Hebron.*

Da Samson ay Delilah

⁴ Ya unat goh nalpah hana ya wada goh han babain hi Delilah an inamnawan Samson an nun-hituh nan Nundotal an Sorek. ⁵ Ya immuy nan a'ap'apud Philistia ay Delilah, ya inalidan hiyay, “Annaam hi Samson ta innilaom di alpuwan nan nidugah an bi'ahna ta panginnilaanmih atonmin mangabak ya mamobod ay hiya. Ya atom ay at an amin di hinohhan da'mi ya idatan da'ah hinlilibu ta han hinggahut hi silver an pihhu.”

⁶ At inalín Delilah ay Samson di, “Ibaagmu ni' ay ha"ín di alpuwan nan bi'ahmu, ya hay aton an mamobod ta ma'abak'a.”

⁷ Ya inalín Samson di, “Gulat ta nan pitun pa"alan agguy namaganan an linulug di buhug di pana di pamoboddan ha"ín at mamanghan di bi'ah'u, at mipaddunga' mahkay hinan udumnan linala'i.”

* **16:3** Hay kulugon nan udum ya impibataana hana hi mid mapto' ya 61 an kilometlu ti hiyah ne inadagwin ad Gaza hi engganad Hebron. Mu hay kulugon nan udum ya un tuluy kilomiltus ya anggay di nangipi'uganah nibataanana ti waday ohan duntug hidi an neheggon ad Gaza an paddungnay hinagangna nan adagwin babluy ad Hebron. Mid mapto' ya nepto' heten miyadwan pohdonan hapiton.

⁸ At inyuy mah nan a'ap'apun di iPhilistia han pitun aggyu namaganan an linulug di buhug di pana ta hiyay namobod Delilah ay Samson. ⁹ Mu wagwada tuwalyi linala'ih impo"oy Delilah hinan ohan kuwaltun munhohood. Ya nun'ali an alyonay, "Samson! Na'uy nan iPhilistia an mampap ay he"a!" Mu numpogtang Samson din nibobod ay hiyan umat hinan hinulid hi un medeneh hinan apuy an mapanogtang. At aggyuda damdama ininnilay gun alpuwan di bi'ahna.

¹⁰ Ya inalin goh Delilah ay Samson di, "Ten unna' ahan layalayahan ay he"a ti aggyumu imbaag di immannung! Ibaagmu ni' ay ha"in di aton an mamobod ay he"a!"

¹¹ Ya inalin goh Samson di, "Gulat ta nan pa"amman talin an aggyu na'us'usal di pamobodyun ha"in at mipaddunga' hinan mid bi'ahnan linala'i."

¹² At immuy inummal hi Delilah hi pa"ammah talin, ya binobodna hiya. Ya nan linala'i ya wadadah nan ohan kuwaltun munhohood. Ya hidin nalpah ya nun'ali goh an alyonay, "Samson! Na'uy nan iPhilistia an mampap ay he"a!" Mu numpogtang goh Samson din talin an umat hinan apogtangan nan hinulid.

¹³ Ya inalin Delilah ay Samson di, "Ten unna' gun ilayahan ay he"a, ya adim ibaag di makulug! Ibaagmuy aton an mamobod ay he"a!"

Ya inalin Samson di, "Gulat ta ipa'anmu nan pitun na'apid an buu"uh nan pun'abolam ya impahelotmuh nan pa'atan at mamanghan di

bi'ah'u, at mipaddunga' hinan mid bi'ahnhan linala'i.”

Ya unat goh nolo' hi Samson ya innal Delilah din pitun na'apid an buu' Samson, ya impa'anah nan miyabol, ¹⁴ ya inhamadnan impahelot hinan pa'atan. Ya nun'alin alyonay, “Samson! Na'uy nan iPhilistia an mampap ay he"a!” Mu unat goh bimmangon ya nungguyudna din buu'nah nan pun'abolan.

¹⁵ Ya inalin goh Delilah ay Samson di, “Anaad ta alyom di pohpohdona', mu anaad ta adim ibaag di immannung? Ya ten numpitluy nun-layaham ay ha'in, ya ten adim damdama ibaag di alpuwan di bi'ahmu!” ¹⁶ Ya inlupit Delilah an gun mangibagabagan Samson hi abigabigat, at la'tot ya ma'abohhol, ya himmigah Samson hinan pangilupitana.

¹⁷ At imbagan Samson di makulug an inalinay, “Nete"ah nitungawa' ya agguy ahan na'oltan tun buu"u ti nidawata' ay Apo Dios, at nibilanga' hi Nazirite, at gulat ta ma'oltan tun buu"u at mamanghan di bi'ah'un umat hinan mid bi'ahnhan linala'i.”

¹⁸ Ya inilan mahkay Delilah an imbaag Samson di makulug, at nunhonag hi umuy mangalih nan ap'apun di iPhilistia ta alyonan diday, “Umali ayud ugwan ti ten imbaagna mahkay di makulug!” At immuy nan a'ap'apu, ya inta'inday pi-hhuh lagbun Delilah. ¹⁹ At palo'on Delilah hi Samson, at inyepengnah ulpuna ta na'allo'an. Ya inayagan Delilah han ohan lala'i ta inoltana din pitun na'apid an buu' Samson. Ya unat goh

na'oltan di buu' Samson ya nami'id mahkay di bi'ahna.

²⁰ Ya nun'ali goh hi Delilah an inalinay, “Samson! Na'uyda nan iPhilistia an mampap ay he"a!”

Ya bimmangon, ya hay ninomnomna ya alyonay, “Ato' goh di umat hidin inat'uh hopapna, at pumpogtang'u nan namobodan ha"in.” Mu agguyna inila an din'ug Apo Dios hiya.

²¹ At dempap nan iPhilistia, ya inukitday matana ta nabulaw. Ya inyuydad Gaza, ya kinanhilandah nan gambang an kanhel, ya hay tamunah dih nan nibaludana ya un munggelgeleng hi bogah.

Hay Atayan Samson

²² At heden nibaludana ya gun umadu"oy din buu'na.

²³ Ya na'amungda nan a'ap'apun di iPhilistia ta numbehtadah nan nun'onngandah nan dayawondan hi Dagon. Ya alyonday, “Impadpap nan dayawon tu'uh Samson an buhul tu'u!”

²⁴ Ya unat goh tinnig nan tataguh Samson an nibalud ya inta"engda nan inat di dayawondan alyonday,

“Impa'abak nan dayawon tu'u nan buhul tu'un nama"ih tun babluy tu'u,
ya numpamatoy hinan do'ol an i'ibba tu'u!”

²⁵ Ya heden gunda umamlongan ya inoliday, “Umuyyu ayagan hi Samson ta pa'amlongon ditu'u!” At immuyda mah impabuhu' hiyah nan baludan ta pa'amlongona din tatagu. Ya impata'dogda hiyah nan numbattanan di o"ongol an tu'ud.

²⁶ Ya inalin Samson hinan ungan namdong ay hiyay, “Iyuya' hinan wadan di tu'ud nan timplu ta hiyay pangedona' ta miyulhuda'.” ²⁷ Ya napnuh den ongol an timpluh tatagu, ya wah di goh an amin nan a'ap'apun di iPhilistia. Ya wada nin di tuluy libuh linala'i ya binabain wah nan atap den timplun mangu'uhdung ay Samson ta tigonday atonan mangipa'amlong ay dida.

²⁸ Ya nunluwaluh Samson ay Apo Dios an inalinay, “O Apo Dios an mid nipaddungan di abalinana, nomnomona' ni' ahan ay He"a. Idatana' ni' ahan hi bi'ah'u an ta"on hi un ad ugwan ya anggay, ta way ato' an mangiballoh hitun mata' an inukit nan iPhilistia!”

²⁹ At eneh'an Samson hinan duwan nigagwan nundinammang an o"ongol an tu'ud di timplu, ya imbi'ahnan intulud, ³⁰ ya numbugaw an inalinay, “Mi'yatoya' hitun iPhilistia!” Ya imbi'ahnan nangitulud hidin tu'ud, at nikihul din ongol an timplu. At nun'a'atnanda din a'ap'apu ya an amin din tatagun wah di, ya do'ol di pinatoyna eden gutud di natayana ya un din pinatoynah amataguna.

³¹ Ya immuyda nan a'agina ya din udumnan didan hina"ama ta innalda din odolna ta inyuyda inlubu' hinan numbattanan ad Zorah hi ad Eshtaol an din nilubu'an amanan hi Manoah. Ya duwampuluy tawon nongkay di numpapto'annah nan holag Israel.

17

Nan Bulul Micah

¹ Wada han tagun hi Micah di ngadana an nunhituh nan madinuntug ad Ephraim. ² Wada

han ohan algaw ya inalinan inanay, “Dengngol'un inidutam din nangakaw hinan hinlibu ta han hinggahut an silver an pihhum. Wah tu ti ha" in di nangngal.”

Ya inal in ananay, “Adaogna ni', ya wagahan da'an Apo Dios!”

³ At imbangngadnan inana din silver an pihhu. Ya inal in ananay, “E'nong'uh ten silver an pihhun Apo Dios ta mabahbah nan idat'un he"a, ya ta way miyamyud hinan miyamman ayiw an bulul.” At indatna mah ay Micah din silver an pihhu.

⁴ Ya inalan inanay duway gahut eden silver an pihhu, ya inyuynah wadan nan munhibug ta mumpa'amma bulul an ayiw, ya inyamyuddah den silver an inyuyna. Ya inhinanah den bulul hi abung Micah.

⁵ Ya waday impiyamman Micah hi abung an anggay hiyah mundayaw, ya numpa'amma goh hi bululna ya ephod,* ya pento'na han ohan imbaluyna ta hiyay padina. ⁶ Ya heden gutud di na'atan hana ya mi'id di alih nangipapto' ad Israel, at an amin nan tataguh di ya nan pohpohdonday at'atonda.†

⁷ Ya hede goh an gutudna ya wada han ungan lala'in holag Levi an nunhitud Bethlehem hidid

* **17:5** Hin'umu'uddum ya hay pohdon nan ephod an ibaga ya nan lubung di padi (Ex. 28:6-30; 39:2-26; Lev. 8:7), ya hin'umu'uddum ya hiyay ohan ma'usal hinan pundayawandah nan bulul (Judg. 17:5; 18:14, 17). Hay netob an pohdonan ibaga di nepto' nin hitu. † **17:6** Heten verse ya teman ten Liblu an Judges (nitudo' goh hi Judg. 21:25).

Judah.‡ 8 Ya nakak ad Bethlehem ta umuy man-ganap hi pi'babluyanah nan udum an babluy. Ya heden numbaatana ya ene'wanah nan madinun-tug ad Ephraim, ya immuy hi abung Micah.

9 Ya binagan Micah an inalinay, “Hay nalpuwam?”

Ya tembalnan inalinay, “Nalpuwa' ad Bethle-hem hidid Judah an ha" in di ohah holag Levi an unna' mun'anap hi pi'hituwa'.”

10 At inalin Micah ay hiyay, “Mi'hitu'an ha" in ta he"ay mangituduh ato', ya he"ay padi'. Ya idat'un he"ay himpuluh silver an pihhuh nan tinawon, ya idat'u goh di gina'um hi mahapulmu ya tanudmu.” 11 At inabulut den ungan holag Levi an mi'hitun Micah, ya imbilangna hiyah ohah imbaluyna. 12 Ya pento' mah Micah hiyah padina, at ni'hituh den ungang abung Micah.

13 Ya inalin Micah di, “Ad ugwan an ten nan holag Levi di hiyay padi', at inila' an wagahana' mahkay ay Apo Dios!”

18

Hi Micah ya nan Holag Dan

1 Heden gutud ya mi'id ah alin nan holag Israel. Ya hene goh di gutud hi immana'anapan nan holag Dan hi lugal ta pumbabluyanda ti agguy ni' nidat nan lutan banohdan holag Israel. 2 At

‡ 17:7 Hay ngadan ten lala'i ya hi Jonathan an ap'apun Moses (Judg. 18:30). Ya manu ay agguy nitudo' di ngadanah tu ti bimmain nan nangitudo' eten liblun mangalin nan ap'apun Moses an nabagbagtun ap'apun di i'Israel di nangat eneh nan chapter 17, ya inyal'allanah nan inatnah nan chapter 18.

numpili daden holag Dan hi lemah nan linala'in natulid hinan numbino'ob'on an holag an nalpuh nan babluy ad Zorah ya ad Eshtaol. Ya hennagda dida ta umuyda mun'anap hi lugal ya hamadondan tigon nan aat nen luta.

At immuyda din nahnag ta nidatongdah nan madinuntug ad Ephraim, ya nun'awadah nan abung Micah ta hiyay immiyananda. ³ Ya heden wadandah abung Micah ya inimmatunanda nan hapit den ungan holag Levi.* Ya immuydan hiya, ya inaliday, "Anaad ta wah tu'a? Hay nangiyalin he"ah tu? Ya hay at'atom hitu?"

⁴ Ya tembalna didan inalinay, "Waday nuntulaganmin Micah an lagbuana' ta ha"in di padina."

⁵ Ya inalidan hiyay, "Akkay mah ibagam ni' ay Apo Dios hi un maphod di ma'at eten pumbaatanmi?"

⁶ Ya tembal den padin Micah, ya inalinay, "Malenggop ayun umuy ti halimunan da'yun Apo Dios hinan pumbaatanyu."

⁷ At nakak dade han leman linala'i ta immuydah nan babluy ad Laish. Ya tinnigday aat nan tatagun nunhituh di an mid al'alın didan umat hi nitaguan nan iSidon. Ya malenggopda, at mi'id di ninomnomdah un way mangubat ay dida. Ya wah din amin di mahapulda ti adadangyanda goh. Ya niyadagwiy babluydah nan tatagud Sidon, ya mi'id goh di udumnan tataguh ni'ligwaanda.

⁸ Ya unat goh numbanggad daden lemad Zorah ya ad Eshtaol an babluyda ya hinanhanan nan i'ibbadah un hay umatan nan lutan tinnigda.

* **18:3** Bahaom nan footnote di Judg. 17:7 ta innilaom di ngadan ten unga.

⁹ Ya inaliday, “Hay aat nan lutan tinnigmi ya maphod ti malumong! At punnaudon tu'un umuy gubaton nan tataguh di ta hakupon tu'u nan lutada! ¹⁰ Ya awni ta umatam ayuh di at inni-laonyuy aat nan tatagun mi'id al'alín didan adida nomnomon hi un waday nappuhih ma'at ay dida. Ya henen babluy ya damuna, ya ihnan amin di mahapul nan tatagu, ya henen luta ya da'yuy pangidatan Apo Dios!”

¹¹ At onom di gahut hi linala'in holag Dan an nalpud Zorah ya ad Eshtaol di nundadaan an umuy mi'gubat. ¹² Ya impadehdan nunti'id, ya *immapaldah* appit di alimuhan nan algaw hi ad Kiriath Jearim hi ad Judah, at hiyaat unda nginadnan henen babluy hi Mahaneh Dan.† ¹³ Ya nakakdan den immapalanda ta immuydah nan madinuntug ad Ephraim, ya nun'awadah abung Micah.

¹⁴ Ya inalín daden leman linala'in din nah-nag an nunhi'im hinan ni'yibbaday, “Nan oha ay daten a'abung di nihinan nan ephod ya nan napa'tan an bulul an na'amyudan hi silver, ya bulul an balitu', ya nan udum an bulul di abung. At hay nomnomonyu tuwalih aton tu'u?” ¹⁵ At immuy daden lemah abung Micah an nihinan den ungan holag Levi, ya ni'haphapitdan hiya ta innilaonday aatna. ¹⁶ Mu nan onom di gahut an linala'in tindalun holag Dan an nidadaan an mi'gubat ya wah didan numpangata'dog hinan way pantaw di allup. ¹⁷ Ya din leman nunhi'im ya nundapuhdan hinumgop hi abung Micah, ya innaldan amin din abulubulul an nihinah di, ya

† **18:12** Hay pohdonan ibaga ya *apal Dan*.

din ephod. Ya wah di din ungan padin Micah an ni'ta'ta'dog hinan onom di gahut an tindaluh nan way pantaw di allup den babluy.

¹⁸ Ya unat goh tinnig nan padin Micah an pun'alan daden leman linala'in amin din abulubulul ya din ephod ya inalinan diday, “Anaad ta pun'alayu hana?”

¹⁹ Ya inalidan hiyay, “Dindinong'a, ya adi'a humaphapit! Un'aat umali ta mitnud'an da'mi ta he"ay padimi, ya he"a goh di mangituduh atonmi! Hay pohdom—he"ay padih an amin nan holag Dan, unu un nan pamilyan di ohay tagu?”

²⁰ Ya ma'am'amlong heden padin Micah hinan dengngolnan inalida, at ay mangngalah din ephod ya an amin din abulubulul, ya nitnud ay dida. ²¹ At nakakda an impangun'unnada nan imbabaluyda, ya nan a'animalda, ya nan gina'uda ta unda mangun'unud.

²² Ya unat goh bimmataandah abung Micah ya inamung Micah nan heneggona, at pindugda dida. ²³ Ya numbugaw da Micah, at nunligguh nan holag Dan, ya alyonday, “Goh ta umat ayuh na? Anaad ta nun'ayagam nan do'ol an tatagu ta pudugon da'mi?”

²⁴ Ya tembal Micah, ya inalinan diday, “Oo ti nun'alayu din impiyamma' an bulul, ya ta'on nan padi' ya initnudyu! Ya un udot mid ina'angangyuh bagi', ya alyonyu goh udot di anaad ta umata' hitu?”

²⁵ Ya inalinan nan holag Dan ay hiyay, “Hay maphod ya duminong'a ti la'tot ya way ipabun-gotmuh tun i'ibba', ya pinatoy da'a ya ta'on nan pamilyam!” ²⁶ At nakak din holag Dan,

ya tinnig da Micah an do'olda ahan, at mi'id di ologdan mangubat ay dida, at numbangngaddah a'abungda.

²⁷ Ya inta'in nan holag Dan din innalda an bubulul Micah, ya initnudda din padina, ya immuydad Laish an awadan nan tatagun malenggop an mi'id ita'otda. Ya ginubatda nan tataguh di, ya inamindan numpatoy dida, ya nunggohobdan amin di abungda. ²⁸ Ya mi'id di namaliw ay dida ti adagwidad Sidon, ya mi'id goh di udum hi ligwadan neheggon ay dida. Ya heden babluy ya wah nan nundotal an lutan neheggon ad Beth Rehob.

At impaphod nan holag Dan heden babluy ta hidiy nunhituwanda. ²⁹ Ya nginadnandah den babluy ta Dan an ngadan nan napu'agandan hi Dan an holag Jacob. Mu hay ngadan nen babluy hidin hopapna ya Laish. ³⁰ Ya impiyamman nan holag Dan di ihinan nan bulul an dayawonda, at pento'dah Jonathan an hina' Gershom an ap'apun Moses hi padida. Ya nan holag Jonathan ya nan a'apunay nanginaynayun an numpadih nan holag Dan ta enggana eden nun'adpapandah niyayandah nan udum an babluy. ³¹ Ya innaynayun nan holag Dan an nundayaw hinan bulul Micah hidin awawaddan nan Tuldan Abung Apo Dios hi ad Shiloh.

19

Hay Aat nan Holag Levi ya nan Ibilangnah Ahawana

¹ Heden gutud di ami'id di alin nan holag Israel.

Ya wada han holag Levi an nunhituh nan niyadagwin madinuntug ad Ephraim. Ya wada han ohay algaw ya inyanamutnay babain iBethlehem, ya inahawana an ta"on un wada goh di ohan ahawana. ² Mu heden babai ya mi'linala'i, at nakak an numbangngad hi abung da amanad Bethlehem hi ad Judah.

Ya unat goh naluh di opat hi bulan hi nihinanah di ³ ya ninomnom den holag Levi an unudon nan ahawana ta al'alu'ona ta mumbangngad ay hiya. At initnudnay ohah nan baalna, ya inta'inday duwah dongki. Ya unat goh nidatongdah di ya initnud den babai didah abung amana, ya heden nannigan amanan dida ya ma'am'amlong an nangapngan dida. ⁴ Ya pinilit den aman han babai ta umiyandah di, at inabulut de han holag Levi, at ni'hinan didah tuluy algaw, at hidiy ne"ananda, ya ni'yin'inumanda, ya nolo'anda. ⁵ Ya heden miyapat hi algaw hinan pa'ahhelhelong ya bim-mangonda, ya nundadaanda ta makakda. Mu hi aman den babai ya inalinah nan holag Levi di, "Hay maphod ya mangan ayuh mahhun ta way i'ilogyun umuy."

⁶ At daden duwan linala'i ya inumbunda mah ta manganda ya imminumda. Ya unat goh na'amtang ya inalin han aman den babaiy, "Maphod ni' un ayu goh umiyan hi ohay mahdom ta mi'yam'amlong ayu!"

⁷ Mu ilulud den holag Levi an makak. Ya inal'alu' den aman han babai ta umiyan, at imiyan mah goh hi ohay nahdom. ⁸ Ya heden miyaleman algaw hinan pa'ahhelhelong ya bim-mangonda goh ta ipadehdan makak, mu inalin

goh den aman han babaiy, “Hay maphod ni' ya mangan ayu ta awni ta munggawa ya un ayu umuy!” At ne"an mah goh daden duwan linala'in dida.

⁹ Ya unat goh nundadaan han holag Levi, ya din ahawana, ya nan tagalana ta ipadehdan makak ya inalin goh de han aman den babaiy, “Ten na'uy an ma'ahom, at umiyan ayud ugwan an mahdom ta mi'yam'amlong ayu, ta hi ma'et ya un ayu mangag'agan bumangon, ya impadehyun umanamut!”

¹⁰ Mu adina ahan pohdon an umiyan. At impadehnan nakak an initnudna din ahawana, ya din tagalana, ya din duwan dongkin mangdon hinan kalgada, ya inipluydad Jebus (an Jerusalem di ngadanad ugwan).

¹¹ Ya unat goh wan nidadongdah nan neheggon ad Jebus ya na'uy an ma'unug nan algaw. Ya inalin nan tagalah nan apunay, “Undan adi mabalin hi un tu'u umiyan eten babluy di iJebus?”

¹² Ya tembal han apunan inalinay, “Bo'on hituy umiyanan tu'u ti agguy tu'u inilah ten babluy, ya mi'id di holag Israel hitu. At lauhan tu'u ta umuy tu'ud Gibeah ¹³ unu ad Ramah ta malgom ay danen babluy di umiyanan tu'u.” ¹⁴ At iniwangandad Jebus ta innanayundan gun nundallanan, ya na'uy an homelong hidin dimmatngandad Gibeah an hinakup di holag Benjamin. ¹⁵ Ya hidiy nangita'dogandah umiyananda, ya imuydah nan gun a'am'amungan di tataguh nan babluy. Mu mi'id ah mangayag hi mangipa'iy an ay dida.

¹⁶ Ya heden awadandah di ya wada han nala'ay an nalpuh payawna an hay babluy nen nala'ay hidin hopapna ya nan madinuntug ad Ephraim, mu un immuy ni'hitud Gibeah. (Mu nan udumanan tatagun wah di ya diday holag Benjamin.)

¹⁷ Ya inimmatunanan mangili daden inu'umbun hinan plasa, at binagana didan inalinay, “Hay nalpuwanyu? Ya hay ayanyu?”

¹⁸ Ya tembaldan inality, “Nalpu amid Bethlehem hidid Judah, ya ten un ami umanamut hinan babluymih nan madinuntug ad Ephraim. Mu mi'id ah umayag hi mangipa'iyay da'mid ugwan an nahdom ¹⁹ an ta"on un wah tuy tinapay ya bayah hi balunmi, ya wah tuy dagamih onon nan dongkimi. At wah tun amin di mahapulmi.”

²⁰ Ya inalin den nala'ay di, “Umali ayun umiyan hi abung'u, at idat'uy malgom hi mahapulyu, ya ta bo'on tun plasa di umiyananyu.” ²¹ At initudna dida ta immuydah abungna, ya hinalimunana din dongkidan pinangan. Ya unat goh inihuanday hu'ida ya nanganda.

²² Ya heden umanul'ulgudanda ya immuyda din adi mangngol an linala'in nalpuh nan babluy ta lini'ubdah den abung, ya numpatuwanda nan pantaw. Ya inality nan nala'ay di, “Ipalahunmu din lala'in initudmu ti penhodmin elo' hiya!”

²³ Mu heden nala'ay ya limmahun, ya inalinan diday, “Adi ahan mabalin, i'ibba! Adiyu ni' aton di nappuhin dida ti mangili', at ababain hi un way ma'at! ²⁴ At heten ibilangnah ahawana ya heten balahang an imbaluy'un mid nangelo' di idat'u. At ten ipalahun'u dida ta diday elo'yuh pangatanyuh nan pohdonyu.”

²⁵ Mu daden linala'i ya unda hin'ing'ingaon di alyon din nala'ay. At din holag Levi ya im-palahuna din ibilangnah ahawana ta indatnan dida. Ya dempapda, ya nahinhinukatdan nangelo' ta nangamung un mun'awawa'ah ya unda idinong, ya hennagda ta makak din babai.

²⁶ Ya heden mun'awawa'ah ya numbangngad heden babaih abung din nala'ay an immiyanan nan ahawana, ya natu"in hidin way pantaw, ya nihinah di ta nangamung nawa'ah. ²⁷ Ya unat goh imbughul ahawana nan pantaw ya tinnigna din babain wah din nanattoy hinan way pantaw an nidadawdaw di ngamaynah nan tangob. ²⁸ Ya inalinay, "Bumangon'a ta ipadeh tu'u!" Mu mi'id di tumbal ti natoy. At la"uyona mah heden odol den babai, at intakaynah din dongkina, ya impadehdan umanamut hi abungda.

²⁹ Ya unat goh nidatong hi abungna ya innalnay uwah, ya nungogodna nan odol den babain nun-himpuluona ta han duway nagogod, ya impiyuyan impiyapong hinan himpulu ta duwan pam-pun an holag Israel. ³⁰ Ya an amindan nannig ya alyonday, "Mi'id ahan ah na'na'at hi umat hitun mete"ah din nakakan din holag Israel ad Egypt ta nangamung ad ugwan! At hay maphod mah nin hi aton tu'u?"

20

Hay Nundadaan nan Holag Israel an Mi'gubat

¹ Ya an amin nan holag Israel ya na'amungdan nete"ad Dan an wah appit hi iggid hi un ha-gangon di buhu'an di algaw ta nangamung ad

Beersheba hinan wah appit hi agwan hi un hanganon di buhu'an di algaw, ya nan wad Gilead hi appit di buhu'an di algaw. Ya na'ohhdadan na'amung hinan hinagang Apo Dios hidid Mizpah. ² Ya ni'yamungda nan mangipangpanguluh nan ahimpahimpangapun holag Israel, ya ta'on nan opat di gahut di libun tindalun numpundadaan an mi'gubat. ³ (Ya la'tot ya dengngol nan i'ibbadan holag Benjamin an na'amung an amin nan holag Israel ad Mizpah.) Ya hinanhanan nan holag Israel hinan holag Levi an inaliday, “Anaad ta na'at di umat hinah nappuhi?”

⁴ Ya tembal din holag Levi an ahawan din natoy an babai, ya inalinay, “Da'min den ahawa' ya immuy amid Gibeah hinan hakup di holag Benjamin ta immiyan ami. ⁵ Mu heden nahdom ya immalida din adi mangngol an linala'in iGibeah, ya lini'ubda nan abung an immiyananmin den nahdom ti penhoddah unna' patayon. Ya nahin-hinukatdan nangelo'elo' ay ahawa' ta engganah un natoy. ⁶ Ya inyanamut'uy odolna, ya nung-gogod'u ta nunhimpuluo' ta han duwa, ya ten impiyapong'uh nan holag Israel an dumalat nan na'appuhin umipabain an inatdan ditu'u. ⁷ At ad ugwan ya punhahappitanan tu'un amin an holag Israel di aton tu'u.”

⁸ Ya timma'dogdan amin nan tatagu, ya in-aliday, “Ditu'un amin ya mahapul an mi'id ah umanamut! ⁹ Ta hay ma'at ya un tu'u iyu'nuh ta ma'innilay linala'in umuy mangubat ad Gibeah. ¹⁰ Nan mun'iyapulun linala'ih nan hinohhan himpangapun holag Israel di okod an mangi-dat hi onon nan umuy mi'gubat, ya nan udum-

nan ditu'uy umuy mangiballoh hinan inat di iGibeah.” ¹¹ At an amin nan linala'in holag Israel ya na'amungda ta nalammungdan na'ohhada ta umuyda gubaton nan babluy.

¹² Ya nunhonag nan holag Israel ta impiyuyday hapitdah nan holag Benjamin an invaliday, “Anaad ta umat hinay inatyun nidugah an nappuhin umipabain? ¹³ At ad ugwan ya idatyun da'mi hanan linala'in mangamangat hi nappuhin iGibeah ta patayonmi ta mapogpog nan nappuhin ma'at hitud Israel!”

Mu nan holag Benjamin ya adida dongdonglon di alyon daden tutulangdan nahnag. ¹⁴ Ya undaat goh na'amung an amin nan holag Benjamin ad Gibeah an nalpudah nan numbino'ob'on an babluy ta gubatonda nan udumnan tutulangdan holag Israel. ¹⁵ Ya na'udmanda goh hi duwampulu ta onom di libun tindalun numpunhanggap ta middumdah nan pituy gahut an tindalud Gibeah. ¹⁶ Nun'a'iggid nan pituy gahut hinan tindalun holag Benjamin, ya nala'engda ahan an pumaldi'it an ta'on un nan buu' ya mepto' an adi mihalla.

¹⁷ Nan holag Israel ya waday opat di gahut di libun nun'ala'eng an tindaluda, mu aggyuda ni'yuyap nan tindalun holag Benjamin.

Hay Nangubatandah nan Holag Benjamin

¹⁸ Nan holag Israel ya immuydah nan pundayawan ay Apo Dios ad Bethel ta ni'hapitdan Hiyan invaliday, “Hay ngadan di himpangapun da'mih umuy mangubat hinan holag Benjamin?”

Ya inalin Apo Dios di, “Nan holag Judah di mahhun.”

¹⁹ Ya unat goh nabiggat hi helhelong ya bimbangon nan holag Israel, ya immuyda immapal hinan neheggon ad Gibeah. ²⁰ Ya unat goh wan dimmatongdad Gibeah ta umuyda gubaton nan holag Benjamin ²¹ ya bimmuhu' din holag Benjamin eden babluy ta nunggugubatda, ya pinatoyday duwampulu ta duway libuh nan holag Israel eden algaw. ²² Mu nan holag Israel ya himpadenoldan hinohha, at na'amungdah din nihi-nandah din hopap di algaw an ni'gubatanda. ²³ Ya nunti'idda ta immuydad Bethel, ya iyal'algawdan limmugwalugwah nan hinagang Apo Dios ta engganay nahdom. Ya imbagadan Apo Dios di, “Mabalin mah an umuydi goh gubaton nan holag Benjamin an tutulangmi?”

Ya tembal Apo Dios an inalinay, “Mabalin an umuyyu gubaton dida.”

²⁴ At ipidwan nan holag Israel an umuy mangubat hinan tindalun nan holag Benjamin, ²⁵ ya bimmuhu'da goh nan holag Benjamin an nalpud Gibeah, ya ginubatda dida, ya pinatoyda goh di himpulu ta waluy libuh nan tindalun di holag Israel, ya an aminda hanan nun'atoy ya diday nange'dam an mangusal hi hanggap.

²⁶ Ya numbangngadda goh an amin nan holag Israel hidid Bethel, ya inumbundan ahilulugwah nan wadan di hinagang Apo Dios. Ya inlangduanda ta aggyuda nangan ta nangamung nahdom, ya ene'nongda nan Onong an Moghob ya nan Onong di Pi'lenggopan. ²⁷ Ya immuyda goh numpahpahmo' ay Apo Dios. (Ma'innila an

henen algaw an na'atana ya wah di din Kahon an Nittuwan din Uldin Apo Dios ad Bethel, ²⁸ ya hi Phinehas an hina' Eleazar an ap'apun Aaron di mumpapto' enen timpu.) Ya nan holag Israel ya imbagadan Apo Dios an alyonday, “Mabalin an umuyumi goh gubaton nan tutulangmin holag Benjamin, unu idinongmi?”

Ya tembal Apo Dios an inalinay, “Umuyyu gubaton hi ma'et, at pangabako' da'yu.”

²⁹ At nan holag Israel ya minandalda nan tindalu ta umuyda bota'on nan nunlene'woh ad Gibeah. ³⁰ At heden miyatlun algaw ya immuyda goh nan holag Israel an mangubat hinan holag Benjamin, ya nun'idadaanday ihinan nan tindaludah nan nihagang ad Gibeah an umat hinan inatdah din hopapna. ³¹ Ya bimmuhu'da goh din holag Benjamin an niyadagwidan nibataan hinan babluy an hiyah ne goh din inatdah hopapna, ya ente"adan nunggugubat. Ya numpatoyda nan udumnan holag Israel hinan dalan an miyuy ad Bethel ya nan dalan an miyuy ad Gibeah. Ya hay pinatoydah nan holag Israel ya hi'itangan tulumpulu. ³² Ya muntu'u' nan holag Benjamin an alyonday, “Abakon tu'u goh didan umat hidin hopapna!”

Mu hay ninomnom nan holag Israel hi atondah mahhun ya hinlaylayawonda ta way aton nan holag Benjamin an mamdug ay dida ta ibataanda didah nan babluyda.

³³ Ya unat goh nidadong daden himpampun an tindalun nan holag Israel ya nunhaggungda ta hanggaonda dida. Ya bimmuhu'da goh din tindalun nan holag Israel an din immuy nipo"oy

an numbota' hi appit hi buhu'an di algaw ad Gibeah ta gubatonda nan holag Benjamin hi appit hi bonogdad Ba'al Tamar. ³⁴ Ya himpuluy libuh nan ma"ap'aphod an tindalun di holag Israel di nangubat hinan holag Benjamin an hinanggada, ya henen gubat ya na'alligat. Ya nan holag Benjamin ya aggyuda ininnilan magadyuhdan ma'abak. ³⁵ At binadangan Apo Dios nan holag Israel ta inabakda nan holag Benjamin. Ya hay pinatoy nan holag Israel enen algaw an nung-gugubatanda ya duwampulu ta lemay libu ta han hinggahut hinan holag Benjamin. ³⁶ At nan holag Benjamin ya ininniladan na'abakda.

Hay Nangabakan nan Holag Israel

At nan ohan himpampun an tindalun nan holag Israel ya indinongdan mi'gubat ti enehdoldah din i'ibbadan hennagdan immuy numbota' hinan nunlene'woh ad Gibeah ta way atondan mang-gop. ³⁷ At bimmuhu' daden tindalun nan holag Israel an din numbota', at hogponda, ya niwa'atda, ya numpatoydan amin nan tatagun wah dih nan babluy. ³⁸ Ya waday pangimmatunan hi nuntutulan nan tindalun numbota' hinan i'ibbadan tindalun holag Israel an gohbonda nan babluy ta tumulu nan nidugah an ahu' an malpuh nan babluy ³⁹ ta hiyay pangimmatunan nan udum an ibbada ta mumbanggadda ta gubatonda nan tindalun holag Benjamin. Mu hi'itangan tulumpuluy pinatoy nan holag Benjamin hinan tindalun holag Israel, ya muntu'u' nan holag Benjamin an alyonday, “Abakon tu'u goh didan umat hidin hopapna!”

⁴⁰ Mu unat goh tinnig nan holag Benjamin an ahi'a'ahu' an amin nan babluy ya manoh'adan nannig an den ma'amin an moghob nan babluyda. ⁴¹ At nunhaggung nan holag Israel ta gubatonda dida, ya timma'otda nan holag Benjamin ti ininniladan na'abakda. ⁴² At limmayawda ta inipluydah nan mapulun, mu numpudug nan tindalun nan holag Israel, ya numpatoyda dida. ⁴³ Ya nan holag Israel ya inalighuda nan holag Benjamin, ya aggyuda indinong an namdug ay dida ta nangamung unda inataman didah dih appet di buhu'an di algaw ad Gibeah. ⁴⁴ Ya himpulu ta waluy libuh pinatoydah nan nun'ala'eng an tindalun nan holag Benjamin eden algaw an nunggugubatanda. ⁴⁵ Ya nan udumnan limmayaw ya inipluydah nan mapulun ta immuydah nan Batun Rimmon, mu lemay libuy pinatoydan didah nan dalan. Ya intuluydan namdug hinan aggyu napatoy ta nangamung ad Gidom, ya pinatoyday duway libu. ⁴⁶ At hay lammung di holag Benjamin hi nun'atoy enen algaw ya duwampulu ta lemay libuh nun'atulid an tindalu.

⁴⁷ Mu limmayawday onom di gahut ta immuydah nan mapulun hinan Batun Rimmon, ya hidiy nihinandah opat di bulan. ⁴⁸ Ya numbangngad nan holag Israel hinan babluy di holag Benjamin ta numpatoydan amin nan tataguh di ya ta'on nan a'animalda. Ya pinuulandan amin nan abung enen babluy.

Nan Binabain Mipiyahawah nan Holag Benjamin

¹ Inhapatan nan linala'in holag Israel hidid Mizpah an mi'id ah ohan didah mangipalhin hinan babain imbaluydah nan holag Benjamin.

² At immuy nan holag Israel ad Bethel, ya inu'umbundah nan way hinagang Apo Dios an kumulakila ta nangamung nahdom. ³ Ya inalidan Apo Dios an dayawonday, “Anaad ta na'at di umat hitud Israel? An ten na'ubahda nan holag Benjamin an ibbamin holag Israel!”

⁴ Ya unat goh nabiggat hi helhelong ya bimmangon nan tatagu, ya inyammaday pun'onngan ay Apo Dios, ya ene'nongday Onong an Moghob ya Onong di Pi'lenggopan. ⁵ Ya numbabaggandan alyonday, “Wada nin di himpangapun holag Israel hi agguy immalin ni'yamung hitud Mizpah an awadan Apo Dios?” Ya manu ay ya un waday inhapatadan inaliday, “Un adya way adi mi'yamung ad Mizpah ya mahapul an mapatoy!”

⁶ Ya nidugah di numanomnoman nan holag Israel hinan na'at hinan tutulangdan holag Benjamin, at inaliday, “Ad ugwan ya nami'id di ohan himpangapun ditu'un holag Israel! ⁷ At hay ipiyahawa tu'u mah ay daten tuttulun na'angang ti waday inhapata tu'un Apo Dios an adi tu'u ipalhin ay dida nan imbabaluy tu'un binabai?” ⁸ Ya hinanhanandah un way himpangapun holag Israel hi agguy ni'yamung ay didah did Mizpah, ya na'innilaandan mi'id di iJabesh Gilead an ni'yamung. ⁹ Ya unat goh inuhi'uhigda nan

na'amung an tatagu ya immannung an mi'id di iJabesh Gilead.

¹⁰ At hennagday himpulu ta duway libuh nan tindalu, ya immandaldan dida ta umuydad Jabesh Gilead ta pumpatoyda nan numpunhituh di an ta'on nan binabai ya nan ung'ungungnga.

¹¹ Ya inalidan diday, “Umat hituy atonyu: Mahapul an patayonyun amin nan linala'i ya nan binabai, mu adiyu nan babalahang an mid nangelo' hi lala'i.”

¹² Ya unat goh immuydad Jabesh Gilead ya waday inah'upandah opat di gahut an babalahang an mi'id ah nangelo' hi linala'i, ya inittudda ta inyuyda didah nan apal ad Shiloh hidid Canaan.

¹³ Ya nunhonag din na'amung hi umuy hinan holag Benjamin an nun'ipo"oy hidih nan Batun Rimmon ta alyondan diday, “Ipogpog tu'u mahkay an mumbobohhol.” ¹⁴ At numpanga'anamutda nan holag Benjamin hinan numpunhituwanda, ya impa'ahawan nan holag Israel ay dida nan binabain iJabesh Gilead an din agguy napatoy. Mu agguy inumda din binabaih inyapong nan linala'i.

¹⁵ Ya nidugah hi punlungdayaan nan tatagun holag Benjamin ti inyabulut Apo Dios an mapa"i nan pun'u'unnudandah nan holag Israel. ¹⁶ Ya inalín nan mangipangpanguluh nan holag Israel di, “Nun'atoydan amin nan binabain holag Benjamin, at hay pannigan tu'u mah hi ipa'ahawa tu'uh nan linala'in mi'id ahawada? ¹⁷ Mahapul ahan an mahlag danen holag Benjamin an linala'i ta adi ma'ubah di ohah nan himpulu ta duwan himpangapun holag Israel! ¹⁸ Mu adi mabalin

unda ahawaon nan binabain imbabaluy tu'u ti inhapata tu'un idutan Apo Dios nan tagun mangipiyahawah imbaluynah nan holag Benjamin!”

¹⁹ Ya nangingnommandan magadyuh din tinawon an behtan Apo Dios hidid Shiloh. (Nan babluy ad Shiloh ya wah nan numbattanan ad Lebonah ya ad Bethel an niyappit hi buhu'an di algaw hinan kalatan mipalpuð Bethel an miyuy ad Shechem.) ²⁰ At tinugunda nan holag Benjamin an agguy nun'alhin an alyonday, “Umuy ayu mipo"oy hinan nitamman di greyp. ²¹ Ya wa ay ta bumuhu'da ay nan babbalahang an iShiloh an mi'tayaw ya nunnaudonyun bumuhu', ya way ohan da'yuan dinumpap hi hinohha, ya nun'iyanamutyuh abungyu ta way ahawaonyu. ²² Ya gulat ta waday umalih nan o'ommodda ya a'agidan linala'in munlilin da'mi ya alyonmin diday, Iyabulutyu ni' nan imbabaluyyu ta ahawaonda ti nakudang din innalmin binabaih din nangubatanmih nan babluy ad Jabesh Gilead! At adi ayu mabaholan ay Apo Dios hinan inhapatayu ti bo'on da'yuy nanimung an nangidat hinan imbabaluyyu ta iyahawan nan holag Benjamin!”

²³ At hiyah ne inat nan linala'in holag Benjamin ti way ohan didaan pento'nay ahawaonah din binabain nanayaw ad Shiloh ya nun'ilayawdan inyanamut hinan babluydan banohda. Ya nun'ipaphodda din nun'apa"ih nan babluyda, ya nunhitudah di.

²⁴ Ya nun'akakda din holag Israel eden na'amungandan lugal, ya wadiyonon

immanamutdah nan wadan di a'abungdan
himpangapuh nan lutan banohda.

²⁵ Ya henen gutudna ya mi'id di alin nan holag
Israel, at an amin nan hinohha ya atonda nan
pohpohdondan aton.*

* **21:25** Heten verse ya teman ten Liblu an Judges (nitudo' goh hi
Judg. 17:6).

Nan Hapit Apo Dios
Ifugao, Batad: Nan Hapit Apo Dios (Bible)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Batad Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Audio recording © 2012 Hosanna

All rights reserved.

2021-02-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

73caf6e3-622f-5761-a5ec-fa654aef623d